

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİMDALI
PSİKOLOJİK DANIŞMA ve REHBERLİK BÖLÜMÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLER ARASI
İLİŞKİLERİNDE YAŞADIKLARI PROBLEMLERİ ÇÖZME
BECERİLERİNİN BELİRLENMESİ**

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Hasan Yılmaz

HAZIRLAYAN

Çağdaş YÜKSEL

054216051009

KONYA-2008

ÖZET

Araştırma üniversite öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kişiler arası ilişkileri ve problem çözme becerileri; bölüm, sınıf, cinsiyet, puan türü değişkenlerine göre incelenmiştir.

Örneklem, Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören 397 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar, eğitim fakültelerinin çeşitli bölümlerinden, oranlı eleman örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Katılımcılara, "Problem Çözme Envanteri" (PÇE) ve araştırmacı tarafından uygulanan bilgi formu kullanılmıştır uygulanmıştır.

Bulgular aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Üniversitede okuyan birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık puan türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu görülmüştür. Sözel öğrencilerinin, eşit ağırlık ve sayısal öğrencilerine göre; problem çözme becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son sınıfta okuyan üniversite öğrencilerinin, kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin, puan türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşıldı. Birinci sınıf öğrencilerinde olduğu gibi son sınıf öğrencilerinde de sözel dalda öğrenim gören bireylerin problem çözme becerileri daha iyi düzeydedir.

Sayısal puanla üniversiteye girmiş olan birinci ve son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde problem çözme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Sözel puanla üniversiteyi kazanmış olan birinci ve son sınıf öğrencilerinin, kişilerarası ilişkilerinde problem çözme becerileri anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Eşit Ağırlık puanla üniversiteye girmeye hak kazanmış birinci ve son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde problem çözme becerileri farkı anlamlıdır. Birinci sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisi, son sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisine göre daha yüksektir.

Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise; kız ve erkek öğrencilerin problem çözme becerisi anlamlı farklılaşma göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencisi, problem, problem çözme, kişiler arası ilişkiler

SUMMARY

This research aims to determine solving problems which university students experience in interpersonal relations. Also interpersonal relations, problem solving skills of students are examined according to variables of department, class, sex and point type.

Sample consists of 397 students studying in Atatürk University are selected from varied departments of education faculties through sampling method.

Participants are applied inquiry form applied by the researcher and “Problem Çözme Envanteri” (PÇE).

Findings are summarized below briefly.

It is seen that there is a significant difference in terms of problem solving in interpersonal relations of students studying in first year according to variable of point types; literature-social sciences, mathematics- science, equal load.

This research concludes that problem solving skills in interpersonal relations of students who are studying in the last year differentiate significantly according to point variables. As in first-year students the problem solving skills of students who study in literature-social sciences branches are better.

There is no significant difference in interpersonal problem solving skills between students who are in the first year and last year entered university through literature-social sciences point.

There is no significant difference in interpersonal problem solving skills between students who are in the first year and last year entered university through literature-social sciences point.

There is significant difference between students in the first year and last year who entered university through equal load point. Problem solving skills of students in the first year are higher than students who are in the last year.

There is no significant difference between male and female students in problem solving skills if analyzed according to sex variable.

Key Words: University student, problem, problem solving, interpersonal relations

ÖNSÖZ

Dünya üzerindeki her insan bir topluma tabi olarak doğar büyür ve gelişir. Bireylerin bu sosyal durumu onların çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesini gerektirir. Buna temel olan ise bireyin ilişki çevresinde nasıl bir davranış sergilediğidir.

İnsanların çevreye uyum sağlayabilmeleri için gerekli olan en önemli niteliklerden birisi de insanlarla iyi bir iletişim kurmaktır. İletişim, insan ilişkilerinin, günlük yaşantılarının temelidir. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler, karı-koca ilişkileri, arkadaş ilişkileri, öğrenci-öğretmen ilişkileri, işyerindeki ilişkiler, çevre ve toplumla olan ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi bireyin iletişim becerileri ile sağlanır. İnsan ilişkilerinin devamını, bireyler arası iletişimin niteliği ve niceliği belirler. Birey, deneyimlerini ve kişisel düşüncelerini bir diğeri ile paylaştığı zaman ilişkiler güvence altına alınmış olur (Özgüven, 2001).

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin bölüm, puan türü, cinsiyet, sınıf değişkenine göre kişiler arası ilişkilerinde problem çözme becerilerinin farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın gençlerin kişiler arası ilişkilerinde, problem çözme becerilerine üniversitenin ve bölümlerin katkılarının olup olmadığını anlamak açısından, farklı bir bakış açısı sunacağı umulmaktadır.

Bu çalışma sırasında benimle tüm bilgi deneyimini paylaşan hocam, tez danışmanım, Yrd. Doç. Dr. Hasan Yılmaz'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Her konuda yardımlarını esirgemeyen, her soruma içtenlikle yanıt veren çalışmalarımnda tüm problemlerine rağmen yanımda olan arkadaşım Selcen Aydoğan'a teşekkürlerimi sunuyorum. Envanteri uygularken bana yardımcı olan Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyelerine ve öğrencilerine teşekkürlerimi sunuyorum ve ulaşamadığım kaynakları üşenmeden bana ulaştıran, ağabeylerim, ablalarım ve arkadaşlarım, sizlere de sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ailem ve arkadaşlarım, maddi ve manevi destekleriniz için sonsuz teşekkürler.

ÇAĞDAŞ YÜKSEL
KONYA 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I.....	3
Problem.....	3
Alt Problemler.....	3
Araştırmanın Önemi	3
Sayıtlar	4
Sınırlılıklar	4
Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	6
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	6
Kişiler Arası İlişkiler	26
Kişiler Arası İlişkiler Kuramı	11
Kişiler Arası İlişkilerde Temel Kavramlar	12
Problem Nedir?	14
Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi Nedir?	16
Problem Çözme Becerisi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	19
Problem Çözme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	21
BÖLÜM III	27
YÖNTEM	27
Araştırmanın Modeli	27
Evren ve Örneklem	27
Veri Toplama Aracı	28
Problem Çözme Envanteri	28
Uygulama.....	29
Verilerin Çözümlemesi.....	29

BÖLÜM IV	30
BULGULAR	30
BÖLÜM V	38
TARTIŞMA VE YORUM	38
1- Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi	38
2- Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi	39
3- Sayısal Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi	39
4- Sözel Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi	40
5- Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi	40
6- Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	40
BÖLÜM VI	42
SONUÇ VE ÖNERİLER	42
KAYNAKLAR	44
EK	49

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmanın bölümlere göre yüzdelerik dağılımı	29
Tablo 2: Örneklemin birinci sınıflara göre yüzdelerik dağılımı	30
Tablo 3: Örneklemin son sınıflara göre yüzdelerik dağılımı.....	30
Tablo 4: Örneklemin cinsiyete göre yüzdelerik dağılımı	31
Tablo 5: Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin n , $\bar{X}$, s değerleri	31
Tablo 6: Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin Anova sonuçları.....	32
Tablo 7: Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin n , $\bar{X}$, s değerleri	33
Tablo 8: Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin Anova sonuçları.....	33
Tablo 9: Sayısal puanla üniversiteye girmiş olan birinci ve son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin t-Testi sonuçları	34
Tablo 10: Sözel puanla üniversiteye girmiş olan birinci ve son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin t-Testi sonuçları	34
Tablo 11: Eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci ve son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin t-Testi sonuçları	35
Tablo 12: Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin t-Testi sonuçları	36

GİRİŞ

Günümüz toplumlarında bireylerin yaşadıkları en temel sorunlardan biri kişiler arası ilişkilerdir. Kişiler arası ilişkilerde yaşanan problemler bireyleri oldukça derinden etkileyerek günümüzün en temel sorunlarından biri olarak yaşamdaki yerini almaktadır. Bireyin doğumundan itibaren etkileşim içerisinde bulunduğu, en yakınlarından başlamak üzere pek çok kişi; onun kişiliğinin, ruh sağlığının, tutum ve davranış örüntülerinin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır.

Günümüzde bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle, insanlar, giderek karmaşıklaşarak değişim gösteren toplum yapısı içerisinde sürekli olarak yeni problemlerle karşılaşabilmektedirler. Bireylerin karşılaştıkları problemleri çözüp, içinde yaşadığı toplumla uyumlu hale gelebilmesi için, onların problem çözme becerilerine sahip olması gerekmektedir. Her insan, yaşamı boyunca çeşitli sorunlarla karşılaşabilir ve bu sorunları çözmek için uygun yollar arayabilir. Sorunlarla karşılaşmak ve bunlara çözüm yolu bulmaya çalışmak belli bir yaş dönemine özgü değildir. Çünkü bu yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve insanlar her yaşta çözüm bekleyen özel veya toplumsal sorunlarla karşılaşabilirler.

Kaynaklanan tüm sorunlar, ihtiyaç duyulan sağlıklı kişilerarası ilişkiler ve insanların yaşamlarını etkin ve uyumlu bir şekilde sürdürebilmeleri için problem çözme becerilerini kullanmalarını gerektirmektedir. Kısaca, problem çözme işlemi, ilişkileri ve nedenleri anlama, yorumlama, seçenekleri değerlendirip uygulama ve böylece zekâyı etkin olarak çalıştırmaktadır.

İnsan, ilişkileri içinde sürekli, yeniden tanımlanan varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez. Bir insanın ilişkilerinin niteliği, o insanın yaşamının kalitesini belirler. Bir kişinin kendinden hoşlanması ve kendini diğer insanlarla, doğayla, ilişki içinde görmesi, yaşamının anlamlı olmasını sağlar (Cüceloğlu, 2004).

İnsanlar günlük yaşamlarında pek çok durumla karşılaşır. Karşılaşılan problemlerin nasıl çözüleceği bireyin kişilik özelliklerine bağlıdır. Bazı bireyler etkili çözüm yollarına başvururken bazılarının ise problem çözmede etkisiz olduğu görülmektedir.

Kişiler arası ilişkilerin niteliği, bireylerin pek çok özelliğini etkilediği gibi, bireyin çeşitli kişisel özellikleri de yaşadıkları ilişkilerin niteliğini etkilemektedir. Diğer bir ifadeyle, kişiler arası ilişkiler ile kişisel özellikler arasında çift yönlü bir ilişkiden bahsedilebilir.

Kişiler arası ilişkiler, hem bireyin kişiliğinin oluşumunda, hem de diğer bireylerle kurduğu iletişimin niteliğinde önemli bir role sahiptir. Kişilik gelişimiyle ilgili çalışmalarda da bireyin, kendisi ve çevresi ile uyumu vurgulanmaktadır (Yanbastı, 1990).

Kişiler arası ilişkilerin niteliği, bireylerin pek çok özelliğini etkiler. Bunun yanı sıra bireylerin çeşitli kişilik özellikleri de yaşadıkları ilişkilerin niteliğini etkiler.

BÖLÜM I

Problem

Üniversitede okuyan öğrencilerin kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları problem çözme becerileri sınıf, puan türü ve cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Alt Problemler

1- Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

2- Sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

3- Sayısal, puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri ile son sınıf öğrencilerinin (S) kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

4- Sözel puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri ile son sınıf öğrencilerinin (SZ) kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

5- Eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri ile son sınıf öğrencilerinin (EA) kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

6- Üniversiteye girmiş kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerileri farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Birey doğumundan ölümüne kadar bir toplulukta diğer bireylerle dolaylı ya da doğrudan ilişki halindedir. Yaşamını devam ettirebilmesi için, zorunlu

gereksinimlerini karşılayabilmesi gerekmektedir. Bu da ancak diğer bireylerin varlığı ile olanaklı hale gelir.

Kişi, maddi ve manevi kaliteli yaşam koşulları sağlayabilmek için çevresinde olan biten olayları iyi kavrayabilmedir ve sorunları çözebilme yeteneğini geliştirebilmelidir. Geliştirilmiş bir problem çözme yetisi, kişiye hayatının her alanında kolaylık sağlayabilmektedir.

İnsanoğlu çağımızda yalnızdır. Buna neden olan ise teknolojideki takibi zor ilerleyiştir. İnsanın insanla olan ilişkisi yerini, insanla makine ilişkisine çevirmiştir. Bu da bireylerin gitgide yalnızlaşmasına neden olmuş ve hatta bunun farkına varmasına bile engel olmuştur. Artan yalnızlık, bireylerin kişilerarası ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte ve sorunların çözümünü zorlaştırmaktadır. Bütün bunlar sağlıklı kişilerarası ilişkilere gereksinim olduğunu göstermektedir.

Üniversitede okuyan gençler, birbirinden farklı şehirlerden ve farklı arkadaş ortamlarından kopup gelmişlerdir. Geldiklerinde farklı bir ortam ve farklı bir ilişki örüntüsüyle karşılaşmışlardır. Bu öğrencilerin üniversiteye ilk adım atışlarındaki problem çözme becerileri ile mezun sıfatına yaklaşırkenki problem çözme becerilerinin değişeceği umulmaktadır. Aynı zamanda sözel becerileri ve sayısal becerileri farklı olan öğrencilerin ilişki kurma ve bu ilişkilerde doğan problemleri çözme becerilerinin farklı olabileceği düşünülmektedir.

Sayıtlar

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrenciler, araştırmada kullanılan problem Çözme Envanteri'ni içtenlikle yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1- 2007–2008 öğretim yılı ile
- 2- Atatürk Üniversitesi öğrencileriyle,
- 3- Sayısal, sözel, eşit ağırlık puan türleriyle öğrenci alan bölümlerle,
- 4- Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklarla,

5- ‘‘PÇE’’ ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Üniversite öğrencisi: Yüksek öğrenim kurumunda belli bir puan türüyle, öğrenime hak kazanmış kişi.

Problem: Hedeflenen sonuçların alınmasını engelleyebilecek veya aksatabilecek çözümlenmesi gereken durum.

Problem Çözme Becerisi: Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal etkinlikler içeren karmaşık bir süreçtir.

Kişilerarası ilişki: Tüm insanların göz önüne alındığı, bireyler arasındaki toplumsal etkileşim ya da karşılaşma.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde kişilerarası ilişkiler ve problem ve problem çözme becerisi ile ilgili kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

Kişiler Arası İlişkiler

İnsan, sosyal bir varlıktır. Çevresindeki insanlarla ve diğer canlılarla dolaylı ya da doğrudan ilişki içerisindedir. Hiçbir birey kendini dış dünyadan tam manasıyla soyutlayamaz.

İnsan, ilişkileri içinde sürekli, yeniden tanımlanan varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez. Bir insanın ilişkilerinin niteliği, o insanın yaşamının kalitesini belirler. Bir kişinin kendinden hoşlanması ve kendini diğer insanlarla, doğayla, ilişki içinde görmesi, yaşamının anlamlı olmasını sağlar (Cüceloğlu 2004).

Kişiler çevrelerinde sağlıklı ilişki kurabilmek için öncelikle kendilerini tanımalıdırlar. Kendini tanımayan kişilerin diğer insanları anlamaları beklenemez. Bu nedenle kişi öncelikle kendisini tanımaktan başlamalı ve diğer insanlara doğru yol almalıdır.

Kişiler arası ilişkiler, hem bireyin kişiliğinin oluşumunda, hem de diğer bireylerle kurduğu iletişimin niteliğinde önemli bir role sahiptir. Kişilik gelişimiyle ilgili çalışmalarda da bireyin, kendisi ve çevresi ile uyumu vurgulanmaktadır (Yanbastı, 1990).

Son zamanlarda psikolojik sağlık konusuna olan ilginin artması ile, psikolojik sağlığı yerinde bir kişilik sahibi olmasının, kendisini rahatlıkla anlatabilmesinin, kişinin psikolojik sağlığı için çok önemli olduğunu belirten Jourard, kim ve nasıl bir insan olduğunu saklamak zorunda olan kişilerin giderek kendisine yabancılaşmakta ve kendi gerçek kimliğini yitirme tehlikesi ile karşı karşıya kalmakta olduklarını vurgulamaktadır (Akt:Öner,1981).

Boyacıoğlu (1996)'na göre, kişiler arası ilişkilerin kuramsallaştırılmasıyla ilgili ilk girişimlerin Sullivan ile başladığı görülmektedir. Günümüzde de kişiler

arası kuram ve araştırmalar, Sullivan'ın klasik çalışmasına dayandırılmaktadır. Kişiler arası kuramın temel prensibi kişiliğin kişiler arası etkileşimler içindeyken anlaşılabileceğidir.

Kişiler arası ilişkilerin niteliği, bireylerin pek çok özelliğini etkiler. Bunun yanı sıra bireylerin çeşitli kişilik özellikleri de yaşadıkları ilişkilerin niteliğini etkiler.

İçeriği ne olursa olsun bir sorunu çözmek için insanların iletişim kurları gerekir. Uygarca konuşma ve tartışma becerisinin geliştirilmemiş olduğu toplumlarda, bir sorunu çözmek için başlatılan etkileşim, kısa sürede sürtüşmeye ve çatışmaya dönüşür (Bozgeyikli, 2001).

İnsanların evreye uyum sağlayabilmeleri için gerekli olan en önemli niteliklerden birisi de insanlarla iyi bir iletişim kurmaktır. İletişim, insan ilişkilerinin, günlük yaşantılarının temelidir. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler, karı-koca ilişkileri, arkadaş ilişkileri, ğrenci-ğretmen ilişkileri, işyerindeki ilişkiler, evre ve toplumla olan ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi bireyin iletişim becerileri ile sağlanır. İnsan ilişkilerinin devamını, bireyler arası iletişimin niteliği ve niceliği belirler. Birey, deneyimlerini ve kişisel düşüncelerini bir diğer ile paylaştığı zaman ilişkiler güvence altına alınmış olur (Özgüven 2001).

Günümüz toplumlarında bireylerin yaşadığı en temel problemlerden biri kişiler arası ilişkilerdir. Bireyin dünyaya geldiği andan başlamak üzere birçok kişi ile etkileşime girer. Etkileşime girdiği bu bireyler kişinin davranışlarının ve tutumlarının şekillenmesinde büyük rol oynar.

Kişiler arası ilişi, insanın temel bir ihtiyaıdır. Shutz' a göre kişiler arası ilişkiler teorisinde, hangi türden olursa olsun bir takım gruplara girdiklerinde tüm insanların az çok hissettiği temel ihtiyaçlardan söz etmektedir. Bu ihtiyaçlar, ancak grup içinde ve grup sayesinde doyrulabilecek özellikte olduklarından dolayı, kişiler arası olarak nitelenir. Bu kişiler arası temel ihtiyaçlar şunlardır:

Bunların birincisi dâhil olma ihtiyaıdır. Buradaki temel fikre göre insan yeni bir gruba girdiğinde kendini diğer üyeler tarafından kabul edilmiş, aralarına alınmış,

değerli bulunmuş hissetmek ister. Grup içinde olumlu bir konumda bulunmaya, sıra dışı olmamaya çalışır. Bu ihtiyaç, her bireyin sosyal olgunluğuna ve sosyalleşme düzeyine göre gruptaki tutumları şekillendirir ve belirler. Olgunluk ve sosyalleşme düzeyi düşük olanlarda bir tür bağımlılığa, yüksek olanlarda ise özerkliğe ve karşılıklı bağımlılığa yol açar. Bu, bir bakıma, “diğerlerinin gözünde var olma”, “adam yerine konma” ihtiyacıdır (Akt: Bilgin, 1995).

İkincisi, grupta olan bitenlerden sorumlu olmayı ifade eden kontrol ihtiyacıdır. Grubun yeni üyeleri, bir yandan diğer üyelerin sorumluluğunu bilme isteğindedir; özellikle grubun amaçları, yapıları, etkinlikleri ve gelişimi gibi konularda karar alınırken kendi etkisini hissetme peşindedir. Bu ihtiyaç, sosyalleşme düzeyi düşük olanlarda otokrat (mutlak ve nihai sorumluluğu isteme) yüksek olanlarda demokrat tutumlara (grup kontrolünü paylaşılmış sorumluluk açısından isteme) yol açar (Akt: Bilgin, 1995) .

Kişiler arası ilişkiler, genel olarak bireylerin diğer kişilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları duygu ve davranış şekilleridir.

Sullivan (1953)’a göre, bireyin davranışları yalnızca geçmiş ve şimdilik kişiler arası etkileşimleri içerisinde değerlendirildiğinde anlaşılabilir. Ona göre kişilik, insan yaşamını karakterize eden yinelenen ve sürekliliği olan kişiler arası durumlardır; görülemeyen ya da objektif yöntemlerle ölçülemeyen konular hakkında tartışmak anlamsızdır. Kişiler arası kaygı insan gelişiminin temelinde bulunmaktadır. Bireyler, söz konusu kaygıyı azaltmak için önemsedikleri kişilerden onay görmek isterler ya da tersinden onların onaylama davranışlarını aza indirmeye çabalarlar. Ona göre çocuklukta öğrenilen en temel bilgi, bazı davranışların kaygıyı yok ettiği ya da azalttığı ve bazı davranışların kaygıyı arttırdığıdır. Bu durumda çocuk, kişiler arası kaygı yaşantılarını azaltmak için davranışlarını uyarlamayı, uyumlu hale getirmeyi öğrenir. En temel varsayımlarından biri, benlik saygısının kişiler arası bir fenomen olduğudur. Ona göre bireyler, diğer kişilerin kendilerinden tatmin olduğu izlenimini edindiklerinde kendileri hakkında olumlu duygular yaşar. Yani benlik saygısı, kaygının tan tersi bir kişiler arası durumu ifade eder. Kişiler arası durum kavramını, geçmiş ve gelecekteki kişiler arası etkilerin sosyokültürel alana eşit bir

biçimde yerleştirildiği karmaşık bir alanı işaret etmek amacıyla kullanılmıştır. Buradaki anahtar fikir, değiş-tokuştur. Başarılı kişiler arası ilişkiler kendine saygı ve güvenlik gibi ihtiyaçları tatmin edenlerdir (Akt: Saymaz 2003).

Leary (1957)'e göre, tüm kişiler arası davranışlar kaygıdan kaçınmak ve benlik saygısını oluşturmak yönündeki çabalardır. Ona göre kişilik, kaygıyı azaltmak, onay bulmak ve benlik saygısı yaratmak için kullanılan kişiler arası işlemler örüntüsüdür (Akt: Saymaz 2003).

Kişiler arası ilişkilerdeki olumlu ve sağlıklı bir tarzın belirleyenlerinden biri de bireylerin empati kurabilme düzeyleridir.

Aydın (1996), empatik becerilerle kişiler arası ilişkiler incelediği çalışmasında, empatik becerileri yüksek olan bireylerin daha olumlu kişiler arası ilişki tarzları geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Diğer yandan kişiler arası ilişkilerde açık, saygılı, rasyonel olumlu tarzlar, insanların birbirlerini daha iyi anlamalarını ve topluma uyumlarını kolaylaştırırken; küçümseyici, saygısız, saldırgan gibi kişiler arası ilişki tarzları bunun aksine doğru ve sağlıklı iletişimi güçleştirmektedir.

Bireylere sağlıklı iletişimi öğretebilmek adına çalışmalar yapılmalıdır. İletişim becerileri güçlü olan bireyler kişiler arası ilişkilerini olumlu yönde geliştirecektir ve ortaya çıkan sorunlarla baş edebileceklerdir.

Şahin (1997), bir grup üniversite öğrencisine; kendini açma, ben dilini kullanma, sosyal maskelerle iletişime girmeme, sözel olamayan etkileşimi etkili bir biçimde kullanma gibi etkinlikleri içeren iletişim becerileri eğitim vermiş ve sonuçta, programa katılan öğrencilerin, katılmayanlara oranla iletişim beceri düzeylerini anlamlı düzeyde artış gösterdiğini bulmuştur.

Uzamaz (2000), tarafından yapılan çalışmada, Sosyal Beceri Eğitiminin ergenlerin kişiler arası ilişki düzeylerine etkisi araştırmış ve eğitime katılan bireylerin, katılmayanlara oranla kişiler arası ilişki düzeyleri puanlarının yükseldiğini bulmuştur.

Aladağ (1998)'ın bu konularla paralel olarak yaptığı çalışma, İnsan İlişkileri Eğitimi programının üniversite öğrencilerinin kişiler arası tarzlarını getirmelerine etkisinin araştırılması üzerinedir. Program sonunda eğitim alan öğrencilerin, yalnızca dengelilik faktöründe, eğitim almayanlara oranla yüksek puanlara ulaştığı ortaya çıkmıştır (Akt: Karahan, Sardoğan, Kaygusuz, 2006).

Yıldız (2003), bu konularla örtüşen çalışmasında problem çözme eğitiminin aile içi ilişkilere ve ebeveyn tutumlarına olumlu yönde yansıdığını bulmuştur. Öyle ki ilişkilerin sağlıklı devamını sağlamak, ilişkilere başlayabilmek kadar önemlidir. Hatta daha zordur.

Altaylı (1999), Sosyal fobik olan bireylerin kişiler arası şemalarının olmayanlara oranla daha olumsuz olduğunu bulmuştur. Benzer biçimde Boyacıoğlu (1994)'da üniversite öğrencilerinde depresif belirtilerle, kişiler arası şemalar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, depresif belirtiler göstererek bireylerin, göstermeyenlere oranla, kişiler arası şemaların daha olumsuz olduğu bulunmuştur.

Türküm (1998)'e göre; teknoloji insanın yaşamını pek çok açıdan kolaylaştırmaktadır. Bunlar insan hayatını kolaylaştırdığı bir takım zorluklarda çıkarmaktadır. Bu zorluklar ve kolaylıklar bütünü, her bireyi ruhsal ve bedensel olarak farklı şekilde etkilemektedir. Bireyler hayatlarındaki kolaylıkların ve zorlukların farkında olarak ve kabullenmişlik görüntüsü ile yaşamaya devam ederler. Hatta yaşamlarını da bu gerçeklerin üzerine inşa ederler ve kaygıları da kolaylıklar üzerine gelen zorluklar üzerinedir. Bu insanların sağlıklı insan ilişkileri kurabilmeleri için ilişki ortamının ve bu ortamda olan insanların birtakım özelliklere sahip olması gerekir. Bunlardan;

Saygı; geleneksel toplumlarda değişime uğrayarak nesiller boyu aktarılır. Teknolojik gelişimin ve sanayinin getirdiği yenilikleri daha çabuk alan toplumlarda bu değişim çok daha hızlı olmaktadır. Koşulsuz saygı, kişileri diğer insanlardan ayıran statü, ün, yetenek, zenginlik, güzellik veya başarı gibi tipik bir ya da birden çok özelliği aramaksızın sırf insan oldukları için insanı saygıya değer bulma düşüncesidir. Bu özellikler göre insanlarla ilişki kurmak ise koşullu saygı kalıbına

girmektedir. Koşulsuz saygı gibi bir değere “gerçekten” sahip olan kişi sadece insanlığa değil, tüm doğal ve kültürel çevresine de duyarlı olabilir.

Saydamlık; içtenlik, dürüstlük kavramlarla zaman zaman aynıymış gibi kullanırız. Bu kavram akışının düşünceleriyle, davranışları arasında bir birlik olmasını, diğer bir deyişle içi-dışı bir olmayı içerir. Kişilerin söyledikleri veya yaptıkları ile düşüncelerinin aykırı olmamasıdır. Bireyin salt biricikliğini, farklılığını ispatlama veya dikkat çekerek doyum elde etmeleriyle çabalarıyla kişi aykırı davrandığında sağlıklı kişiler arası ilişkiler yapılandırılır.

Psikoloji bilimi açısından saydamlık; kişinin kendisine de çevresine de açık olması, dürüst olmasıdır. Kişiler arası ilişkilerde pek çok insan çatışmadan kaçınmak için, düşündüğünden farklı biri biçimde genellikle de karşı tarafın beklediği şekilde konuşma ve davranma eğilimindedir. O halde içten bir ilişki oluşturabilmek bazı kişilik özelliklerinin gerektiğini söylenebilir. Kendine ve diğer insanlara güvenen, içten denetimli, uyum düzeyi yüksek, insanları olumlu ve olumsuz özellikleriyle kabul etmeyi ve onlara saygı duymayı bilen insanlar, içten olmayı da başarabilirler.

Hoşgörü; farklılıklara katlanabilmeyi anlatan bir kavram denilebilir. Bu boyun eğmek, sorgusuz her koşulu kabul edebilmek demek değildir. Kişiler bireysel farklılıkları kabul edebildikleri ve bunu yaşama uyarlayabildikleri oranda hoşgörülü olmayı da başarabilirler. Gerçek anlamda hoşgörünün hissedilmesi için kişilerin koşulsuz saygı geliştirmesi gerekmektedir.

Kişiler Arası İlişkiler Kuramı

Kişiler arası ilişkilerle ilgili ilk kuramlar çabalar, Freud ve özellikleri ardılları olan psikanalitik kuramcılarla başlamıştır. Onlara göre, kişiler arası ilişkiler “obje ilişkilerdir” ve kişilik gelişiminde ve gelişiminde ve psikopatolojinin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır (Boyacıoğlu, 1996).

Obje ilişkileri kuramı, dürtülerin ilişkiler içerisinde ortaya çıktığını ve o nedenle dürtülerle ilişkilerin birbirlerinden kesin sınırlara ayrılmayacağını savunmaktadır. Bu kurama göre; kişiler arası ilişkiler, ilişkilerin içselleştirilmiş

imgelerine dönüştürülerek yaşanmaktadır. Yani, birey ilişki içinde olduğu bireyleri içselleştirmekten çok, ilişkinin kendisini içselleştirerek yaşamaktadır (Geçtan, 1992).

Kişilerarası ilişkiler hakkında çalışmalar yapan Sullivan'ın kuramı, insanlar arası ilişkilere dayanır ve insanlar arasındaki ilişkilerdeki davranışlar vurgulanır. Dolayısıyla tedavisi de insan ilişkilerini içerir. Yani insanlar, diğer insanları hasta ettiğinden onları yine insanlar iyi edebilir. İnsan ilişkilerinde iletişim önemli bir rol oynar. İletişim sözlü ya da sözsüz olabilir. Sözlü iletişim insanlar arası konuşmada alış-verişte, sözsüz iletişim ise düşünce ve insanın kendisiyle kurduğu iletişimdir, demektedir (Yanbastı, 1990).

Kişiler Arası İlişkilerde Temel Kavramlar

Sullivan'ın kuramı kişiler arası ilişkiler üzerine inşa edilmiştir ve bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerini temel almaktadır. Ona göre, kişilik yalnızca kişiler arası ilişkilerin incelenmesiyle anlaşılabilir çünkü ancak ilişki durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kişiliği anlayabilmek için bireyi değil, bireyin ilişkilerini incelemek gerekmektedir. Sullivan, insan canlısını temel amacı ihtiyaçlar nedeniyle artan gerilimi düşürmek olan bir enerji sistemi olarak görmektedir. Ona göre, kişilerin diğerleri ile ilişkilerinde yaşanan kaygıyı aza indirmek de çok önemlidir. Kaygı, insan yaşamındaki ilk büyük eğitici etkidir ve bebeğe annesinden geçer. Eğer anne kaygılı ise bu kaygısını bakışları, ses tonu ve davranışlarıyla yansıtabilir. Bu durumda bebek, kaygı yaratan durumdan kaçınmaya çabalayacak ve eğer başarısız olursa kaygıdan uyku yoluyla kaçınacaktır. Sullivan (1953) kişiliğin dinamik doğası üzerinde durmuş ve id, ego gibi psikanalitik kuramın kişiliği tanımlayan kavramlarını eleştirmiştir. Kişiliğin zaman içerisinde belirli bir tutarlılığı ve devamlılığı olan yönlerine büyük önem vermiştir. Bu yönleri de dinamizm (davranışın alışkanlık örüntüleri), persinifikasyon (benlik ve diğerlerinin imajı) ve benlik sistemi (kaygıyla başa çıkmak için çabalayan dinamizm ve persinifikasyonun özelliklerini barındıran sistem) olarak tanımlamıştır (Yanbastı, 1990).

Özellikle kişiler arası kuramın temel yapı taşlarını oluşturan bu kavramlar daha ayrıntılı olarak ele almak, kişiler arası kuramı anlamak için önemlidir.

Dinamizm: Dinamizm, belirli bir bireyi karakterize eden spesifik ve yinelenen davranışlardır. Bu kavram; açlık, cinsellik gibi organizmanın temel ihtiyaçlarını karşılamakla görevli bedenin belirli bir bölgesini de kapsayabilir. Örneğin, yemek ile ilgili dinamizm ağız bölgesini, cinsellikle ilgili dinamizm genital bölgeleri içerir. Tamamen, insana ait dinamizmler, belirli bir bedensel bölgeyi ifade etmeyen, bireylerin kişiler arası ilişkilerini karakterize eden dinamizmdir. Kişiler arası dinamizmler, bireylerin diğer insanlara yönlendirdikleri alışkanlıklarla ilgili tepkilerdir ve duygu, tutum ve davranış formlarını alabilir. Örneğin yabancılardan korkarak annesinin ardına gizlenen bir çocuk, korku dinamizmi gösterir. En önemli insan dinamizmi, benlik sistemidir (Akt: Saymaz 2003).

Kişileştirme: Kişileştirme (Personifikasyon), bireyin kendisine ya da diğerlerine ilişkin geliştirdiği imgelerdir. Bu imgeler, ihtiyaçların tatmin edilmesi ya da kaygının azaltılması deyimlerinin sonucunda ortaya çıkar. İhtiyaçların tatminini içeren kişiler arası ilişkiler olumlu imgelerin, kaygının artmasına yol açan kişiler arası ilişkiler ise, olumsuz imgelerin oluşumuna yol açar. Örneğin, bebeğin geliştirdiği ilk personifikasyon iyi anne (bebeğin ihtiyaç duyduğu ilgi ve bakımı görmesi sonucunda ortaya çıkar) ve kötü anne (annenin kaygı ve öfke yaşantıları sonucu ortaya çıkar) kavramlarıdır. İşte bu iki farklı anne personifikasyonu, anneye yaşanan diğer deneyimlerin sonucu elde edilen imgelerle bütünleşerek, bebeğin genel bir anne personifikasyonuna ulaşmasını sağlar. Annenin personifikasyonunun ardından, çocuk yakınındaki özel kişilere ilişkin kişileştirmeler geliştirmeye başlar. Personifikasyonlar, bir kez oluştuktan sonra bireyin tutumlarını sürekli ve değişmez bir biçimde etkiler. Örneğin, eğer çocuk babasını sert biri olarak kişileştirmişse ileriki yaşamında karşılaştığı otorite figürü olan bireylerden de benzer davranışlar bekleyecektir (Yanbastı,1990).

Sullivan, çocuk, kendisini çevresinden ayırt etmeye başladığında tıpkı diğerleri ile ilgili oluşturduğu gibi kendisiyle ilgili personifikasyonlar da oluşturacaktır. İyi-ben personifikasyonu, çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması gibi

olumlu deyimlerine ve ödüllendirici ilişkilere bağlı olarak gelişir. Kötü-ben kişileştirmesi ise annenin kaygılı oluşu, ceza ve onaylamamasına bağlı olarak gelişir. Ben- olmayan ise, aşırı ve sürekli kaygı sonucu oluşur ve bu kaygı ile ilgili her şey kişilikten ayrı tutulur (Saymaz, 2003).

Problem Nedir?

Problem, sözlüklerde aşağıdaki örneklerde verildiği gibi tanımlanmaktadır;

- Hedeflenen sonuçların alınmasını engelleyebilecek veya aksatabilecek çözümlenmesi gereken durum,
- Çözülmesi, yanıtlanması veya düşünülmesi gereken durum,
- Zorluk ve belirsizlik yaratan bir kişi, nesne veya durumdur.

Problem Latince bir kavramdır. Problema sözcüğünden gelmektedir. Bu sözcük Proballo - öne çıkan engel - sözcüğünden türetilmiştir. Arapçada ise mesele olarak kullanılmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde problem, düşünülüp çözülmeye, konuşulup bir sonuca bağlanmaya değer ya da gerekliliği olan durum olarak tanımlanmıştır. Günümüz Türkçesinde ise, problem kavramına karşılık olarak sor kökünden türetilen sorun kavramı kullanılmaktadır. Sorun kavramı çözümlenmesi, öğrenilmesi, bir sonuca varılması anlamlarına gelen engelli ve sıkıntılı bir durumu ifade eder. Eğitim literatüründe ise yaygın olarak problem kavramı kullanılmaktadır (Kalaycı, 2001).

Problem kavramıyla ilgili literatür incelendiğinde birbirinden farklı pek çok tanım olduğu görülmektedir.

Anderson, öncelikle bilişsel işlemler üzerine odaklanmış ve problem çözmeyi, bilişsel işlemleri sırayla bir hedefe yöneltmek olarak tanımlamıştır (Akt: Aydın, 1999).

Dewey'e göre problem, insan zihnini karıştıran, ona meydan okuyan ve inancı belirsizleştiren her şey olarak tanımlanır (Gelbal, 1991). Bingham'a göre (1998), problem, bir kişinin istenilen hedefe ulaşmak amacıyla topladığı mevcut güçlerinin karşısına çıkan engeldir. Morgan (1999), problemi, bireyin bir hedefe ulaşmada

engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumu olarak tanımlar. Saygılı'ya göre (2000), problem genelde, giderilmek istenen bir güçlük ya da cevabı aranan bir soru olarak açıklanabilir.

Karasar'a göre (2005), giderilmek istenen her güçlük problemdir. Güçlüğün giderilmesinin istenilmesi için insana fiziksel veya düşünsel yönden rahatsız etmesi gerekir. O halde problem, insanoğlunu rahatsız eden bir durudur.

Birey ilk zamanlarda daha çok maddi ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olan yalın problemlerle karşılaşırken ileri yaşlarda daha karmaşık nitelik taşıyan toplumsal problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemleri ne ölçüde çözebilirse, bireyin hayata uyumu da o ölçüde başarılı olur (Büyükkaragöz, 1994). Kişinin daha önce karşılaştığı problemler, bugün karşılaştığı problemleri çözmesinde yardımcı olmaktadır. Daha önceki yaşantıları bugüne ışık tutacak ve sorunların çözümün kolaylaştırıcaktır. Bu problemleri çözebilmek kişinin kendine bağlıdır, bunun için istekli olmalıdır.

Kişilerarası problemlerin nedenleri çok farklı olabilmektedir. Bu kişinin o günkü haline, algısına ve tutumuna göre değişkenlik gösterebilir. Kişilerarasındaki problemin nedeni bir kişi de olabilir birden fazla kişi de olabilir.

Öğülmüş (2001), kişilerarası problemi etkileşimde bulunan taraflardan en az birinin, mevcut etkileşim biçimi ile ideal etkileşim biçimi arasındaki farkı algıladığı, bu fark yüzünden gerginlik hissettiği, gerginliği ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunduğu, ancak girişimlerin engellendiği bir durum olarak tanımlamıştır.

Johnson ve Johnson (1995), kişilerarası ya da bir çatışma yaşandığında insanların beş farklı çözüm stratejisinden birini izleyebileceklerini belirtmektedir. İzlenecek strateji, amaç ve ilişkinin önemine verilen değere (az önemli- çok önemli) bağlı olarak değişmektedir. Bu iki faktör çerçevesinde; geri çekilme, yatıştırma, uzlaşma, güç kullanma ve yüzleşme stratejileri tanımlanmıştır (Akt: Çam, Tümkaya, 1995).

Bugüne kadar problemler çeşitli şekillerde sınıflandırılmamışlardır. Bu sınıflamalar yapılırken iki nokta esas alınmıştır. Birincisi, sosyal yaşantımızda

karşımıza çıkan problemler, ikincisi fizik, kimya matematik derslerindeki gibi yolu, metodu, sağlaması olan problemlerdir.

Kalaycı'ya (2001) göre; Yapılan problem yanılmaları incelendiğinde genel olarak üç temel özellik ortaya çıkar:

1- Problem karşılaşan kişi için engeldir. Engel her problemde aynı değildir. Ancak her problemde aynı değildir. Ancak her problemde amaç bu engeli aşmak, çözümüne ulaşmaktır.

2- Problem kişinin çözmek için gereksinim duyduğu durumdur.

3- Kişi problemle daha önce karşılaşmıştır ve problemi çözmek için hazırlığı yoktur.

Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi Nedir?

Türküm'e göre, insan ilişkilerinde çatışma, insanların düşünme (bilgiyi işleme) stillerinden kaynaklanmaktadır. Psikolojide Bilgiyi İşleme Kuramı, insan beyninin aynı bir bilgisayar gibi çalıştığını öne sürmektedir. Bir diğer deyişle insan bilgiyi işlerken yani düşünürken aynı bir bilgisayar gibi işlem görmektedir. Bu süreç; bilginin dışsal veya içsel kaynaklardan alınması, işlenmesi ve sonra çıktı olarak sunulması şeklindedir. Kimi zaman bu bilginin işlenmesi sırasında, kimi zaman diletilmesi sırasında sorunlar yaşanır. Bireyler; duygu, düşünce ve davranışları arasında uyumsuzluk-çelişki olduğunda içsel çatışma yaşarlar. Bireylerin çatışma kaynaklarında bir diğeri de çevrelerinden gelen mesajlardır. Kişilerin iletişim becerileri gibi problem çözme becerileri geliştikçe içsel ve dışsal çatışmaların çözülme olasılığı da yükselir.

Her şeyin hızla değiştiği ve giderek karmaşıklaştığı toplumumuzda, dengeli kişilik yapısına sahip bireyler yetiştirmek, öncelikle bireylerin problemleri tanımaya ve onlara verilecek desteğe bağlıdır. Problem çözme, ne yapılacağına bilinmediği durumlarda yapılması gerekeni bilmektir. Her insan hayatı boyunca sürekli olarak çeşitli problemlerle karşı karşıya gelmektedir. İnsan hayatı, problem ve bunların çözümü ile bir anlam kazanmaktadır (Bozkurt, Serin, 2003).

Çam ve Tümkaya (1995)'ya göre kişilerarası problem çözme, bireyin kişilerarası ilişkilerde yaşadığı mevcut durum ile ulaşmak istediği durum arasındaki farkın algılandığı ve bunun yol açtığı gerginliği ortadan kaldırmaya yönelik çabaları içeren bilişsel ve davranışsal bir süreç olarak ifade etmektedirler.

. Her birey yaşantısı devam ederken engeller olamadan, hayatı sıkıntısız bir Şekilde akıp gitsin ister. Ama her birimiz toplum içinde farklı bireylerle ilişki kurarız. Bu kişilerin bazıları hayatı kolaylaştırırken bazıları da zorlaştırır. İşte bu zorluklar bizim çözmemiz gereken problemleri oluşturur ki her bireyde farklı bir problem demektir yani farklı çözüm gerektirir.

Basmacı (1998)'ya göre; bireyin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için ruh sağlığını koruması zorunludur. Bireyler günlük ve mesleki yaşantılarında, sürekli olarak problemlerle i içe yaşarlar. Karşılaşılan problemlerin hızlı etkili çözülebilmesi için yeni yöntem ve stratejiler geliştirilmelidir. Her yeni durum ve kişi, problem çözmede değişikliğe sebep olacağından problem çözme davranışı da bu durumlara göre değişiklik gösterecektir.

Oğuzkan (1989) 'a göre problem çözme, bir zaman, çaba, enerji ve aliştırma işidir. Bireyin amaç, ihtiyaç, değer, inanç, beceri ve alişkanlık ve tutumları ile ilgilidir. Ayrıca bireyin problem çözmeye yönelmesi, cesareti, isteği ve kendine güven duygusuyla orantılıdır.

Heppner'e göre problem çözme, problemlerle başka ile eş anlamlıdır. Gerçek yaşamda kişisel problem çözme, i ya da dış istekler ya da çağrılara uyum sağlamak amacıyla davranışsal tepkilerde bulunma gibi bilişsel ve duygusal işlemleri bir hedefe yöneltme olarak ifade etmektedir (Akt: Serin ve Derin, 2008).

Karasar (2005)'a göre, insanlar yaşantılarında problem çözmeye yönelik pek çok durumla karşılaşırlar. Nereden nasıl alişveriş edeceği işyerinde amirine bir isteğini nasıl ifade edeceği, bir yakının anasıl davranacağı, hangi iş seçeneği, v.b. böyle durumlar bireyler için birer problemdir. Bu engeller karşısında bireylerin farklı davrandıkları gözlenmektedir. Benzer bir problem için biri çok az bir süre harcayarak başarılı çözümler bulunurken, bir diğerisi daha çok çaba ve süre harcayarak daha az uygun çözümler bulabilmektedir. İnsanların günlük

yaşantılarındaki problemlerine genellikle kişisel deneyimlerine, geleneklerine veya otorite figürüne başvurarak çözüm aradıkları gözlenmektedir.

Bir birey problem çözme becerisini kullanabilmek için öncelikle bir problemin varlığını hissetmelidir. Probleme tepki vermesi gerektiğini anladığında, çözümün nasıl olacağını önceki yaşantılarından edinmiş olduğu deneyimlerden faydalanarak bulabilmelidir.

Spence'e göre etkili problem çözen bireylerin, bağımsız ve yaratıcı düşündükleri, sosyal yeterlilikleri olduğu, kendine güvenen belirsizlikleri tolere edebilen kişiler olduğu belirtilmektedir (Akt: Serin ve Derin, 2008). D'Zurilla ve Goldfried 'e göre problemleri bir durumla başa çıkabilmek için etkili tepki seçenekleri oluşturma ve bu seçeneklerden en etkili olacağı düşünülen birini seçmeyi içeren bilişsel bir davranışsal süreçtir (Akt: Katkat 2001).

Kişisel problem çözme, bireysel farklılıkların değişkeni olup, genel kişisel uyum zorlukları ile ilişkilidir (Heppner; Bamgardner ve Jackson, 1985; Heppner, Peterson, 1982). Başka bir araştırma sonucunda da gerçek yaşam problemlerini çözme becerisinde bireysel farklılıklar olduğu saptanmıştır (Heppner ve Krauskoph, 1987) (Akt: Basmacı, 1998).

Ittenbach ve Harrison'a göre; günlük yaşamda karşılaşılan karmaşık problemlerin çözümünde kullanılan becerileri ifade etmekte olup bireyin geçmiş yaşantılarından şimdiki zamana dek günlük yaşamda karşılaştığı problemlerle başa çıkma amacıyla kullandığı çözüme yönelik eylemlerin birikiminden ve bu yaşantıları algılama biçiminden oluşmaktadır (Akt: Katkat 2001).

Çam'a göre kişilerarası problemlerin çözümü, kişilerarası etkileşimin iyi olup olmamasına bağlıdır. Eğer bireyler etkili iletişim becerisine sahip olup bunları kullanırlarsa, karşılaştıkları problemleri daha etkin bir şekilde çözebileceklerdir. Çam, aynı zamanda, başarılı problem çözümlerinin, özellikle sosyal becerilerde iyi olmayı ve etkili iletişim becerilerine sahip olmayı gerektirdiğini vurgulamaktadır. Heppner ve Petersen (1982) problem çözmeyi, problemlerle başa çıkma olarak eş anlamlı olarak kullanmaktadır. Frauenknecht ve Black, (1995)' e göre; problem çözme, tutumlar ve davranışlar ve beceriler hakkında bilgi verirken

bireylerin kişilik özellikleriyle bir ilişkisini olup olmadığı hakkında bilgi vermemektedir. Problem çözme kişilerarası, kişisel ya da sosyal bir problem çözme anlamında ele alındığında açık ya da örtük olarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçlerin kullanıldığı karmaşık bir çözüm ya da tepkiler anlamına gelmektedir. Sosyal problem çözme süreci gerçek yaşamda ortaya çıkan bir durumda öğrenilmiş bir seri bilişsel davranışsal becerilerden oluşmaktadır (Akt: Çam, Tümkaya 1997).

Kendini problem çözümede yeterli olarak algılayanların kişilerarası ilişkilerde daha girişken, daha olumlu benlik algısına sahip oldukları ve akademik açıdan daha uygun çalışma yöntemleri ve durumu sergiledikleri saptanmıştır (Derin ve Serin,2008).

Problem Çözme Becerisi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Jerath, Gasija Malhota (1993), 40 üniversite öğrencisi üzerinde; zekâ, cinsiyet, içedönüklük ve yaşanan stres düzeyinin problem çözme durumunda kaygı düzeyi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya katılanlara yapılanmış bir problem çözme durumu verilmiş ve bunu çözmeleri istenmiştir. Kaygı düzeyi, Spielberger'in Durumluk Kaygı Envanteriyle ölçülmüştür. Deneklerin kaygı düzeyi ölçümü problem durumundan önce ve sonra olmak üzere 3 kez ölçülmüştür. Sonuçlar; problem çözme durumunda orta düzey zekâyâ sahip olanlara göre, dışadönüklerin içe dönüklere göre, stres düzeyi yüksek olanların düşük olanlara göre ve kızların erkeklere göre daha yüksek kaygıya sahip olduklarını göstermiştir (Akt: Saygılı, 2000).

Larson ve arkadaşları (1989), Bir grup hasta erkek alkoliklerde problem çözme becerisi incelenmiştir. Alkolik erkeklerin problem çözme becerilerinin normal yetişkinlerden farklı olduğu, alkoliklerle ergenlerin başa çıkma stratejilerinin benzer olduğu görülmüştür. Alkoliklerin duygusal olarak olgunlaşmadıkları ve bu açıdan ergenlere benzedikleri düşünülebilir. Ayrıca alkoliklerin gerçek performanslarıyla, değerlendirmeleri arasında uyumsuzluk görülmüştür (Akt: Saygılı, 2000).

Schotte ve Clum (1987), kolej öğrencilerinin algıladıkları problem çözme becerileri ile stres, umutsuzluk ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Problem çözme becerisi düşük olan ve olumsuz yaşam stresinin baskısı altında olan bireylerin etkili problem çözme becerisi ile stres arasında ilişkinin olduğu görülmüştür. Etkisiz problem çözme becerisine sahip bireylerde umutsuzluk düşüncesinin artması sonucu intihar düşüncesinin de arttığı görülmüştür (Akt: Basmacı,1998).

Ittenbach ve Harrison (1990), kişiliğin problem çözme boyutlarındaki ölçüleri yansıtmadaki performans kolej öğrencilerindeki ego gücünü tahmin edebildi. Bulguları istatistikî olarak bütün problem çözme ölçümlerinde ve ego-gücünde önemli bir ilişkiyi desteklemedi. Bireysel olarak kanıt varsayımı kontrolü, entelektüel yeterliğin ölçülen problem çözme boyutları görevlerdeki performans ilgisinden tahmin edebildi (Akt: Aydın, 1999).

Tolledo (1984), bir problem çözme yetenekleri, eğitim programına katılmak için altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu sınıflar rehber danışmanlar tarafından seçilmiştir. Eğitimi alan öğrenciler, daha iyi problem çözme yetenekleri ve kontrol gurubu öğrencilerinden daha fazla gurur seviyesi göstermişlerdir (Akt: Aydın, 1999).

Lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar da, problem çözme becerilerindeki yetersizliğin, hem tek başına hem de yaşam olayları ile etkileşim halinde intihar davranışlarını yordadığını göstermektedir.(Priester ve Clum 1993. Chang 2002). Piester ve Clum (1993), orta derecede stres yaratan bir yaşam olayı öncesi ve sonrasında, üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerini saptamaya çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yaşanan olay ile ilişkili olarak üretilen çözümlerin sayısı ve bu çözümlerin her biri ile ilgili olarak kişinin algıladığı negatif sonuçlar, intihar düşüncesinin düzeyi tarafından anlamlı biçimde yordanmaktadır. Yani, intihar düşüncesinin düzeyi arttıkça üretilen çözümlerin sayısında azalma ve kişinin algıladığı negatif sonuçlarda bir artma gözlenmektedir. Tüm bunlara ek olarak, hem stres yaratıcı olay öncesinde ölçülen başarı olasılığı, hem de çözüme götüren ilgili ve ilgisiz basamakların sayısı, stres yaratıcı olay

sonrası belirlenen intihar düşüncesinin düzeyi ile anlamlı bir ilişki göstermektedir (Akt: Batıgün, 2004).

Problem Çözme ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Taylan (1990), problem çözme becerisi algısının 226 üniversite öğrencisi üzerinde P.Ç.E'yi uygulayarak, öğrencilerin cinsiyet ve sınıf gibi değişkenler açısından farklılıkları ölçmeye çalışmıştır. Alınan sonuç, P.Ç.E. toplam puanlarının cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından farklılık olmadığı yönündedir.

Çam (1995)'in yaptığı araştırmada, problem çözme becerisi algısı ile ego durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada 61 erkek, 73 erkek birey üzerinde P.Ç.E ve ego durumları ölçeğini uygulamıştır. Sonuç olarak yetişkin ve koruyucu ebeveyn ego durumlarının problem çözme becerisin algılamada ve yordamada pozitif yönde, eleştirel ebeveyn, doğal çocuk ve duygulu çocuk ego durumlarının ise negatif yönde olduğu görülmüştür.

Çam (1997)'yaptığı diğer bir araştırma; öğretmen adayları üzerinedir. Öğretmenlik formasyon eğitimi alan öğretmenlerin problem çözme becerileri algıları üzerine öğretmenlik formasyon eğitiminin etkilerini incelemiştir. Yaş cinsiyet gibi değişkenlerin anlamlı etkisinin olmadığı sonucunu bulmuştur.Çam (1997), iletişim becerilerini geliştirme programının, öğretmen adaylarını ego durumlarının puanları ve problem çözme becerisi algıları üzerindeki etkilerini inceleyen, deney grubunun 14, kontrol grubunun 16 öğretmen adayından oluştuğu bir araştırmasında yapmıştır. Veriler Sıfat Tarama Listesi ve Problem Çözme Envanteri ile toplanmıştır. Deney grubuna haftada birbuçuk ile iki saat arası olmak üzere 12 hafta süreyle iletişim becerileri eğitimi programı uygulanmıştır. Deneysel işlemin etkililiğini test etmek için toplanan veriler kovaryans analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Deney gurubunda kalıcılığı test etmek için 15 hafta sonra izleme çalışması yapılmıştır. Sonuçta eğitim programının öğretmen adaylarının Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Duygulu Çocuk Ego Durumu puanları ve problem çözme becerisi algıları üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu bulunmuştur.

Arslan'ın (2001), 352 aday öğretmene ve 183 öğretmene P.Ç.E. uygulayarak bir araştırma yapmıştır. Araştırmada öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin problem çözme becerileri çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmada, cinsiyete göre problem çözme becerisi düzeyinin öğretmenler için aceleci planlı yaklaşım açısından farklılaştığı, aday öğretmenlerin ise kendine güvenli yaklaşım açısından ise kız aday öğretmenlerle erkek aday öğretmenler arasında anlamlı fark bulmuştur. Problem çözümede düşünene yaklaşım açısından 21- 25 yıl kıdemine sahip öğretmenlerin problem çözme becerileri daha olumlu bulunmuş, öğretmenler mezun olduğu alan öğrenim alanı değişkenine göre incelendiğinde problem çözümenin alt boyutları ve toplam puan açısından anlamlı bir fark bulmamıştır. Öğretmenlerin görev yaptığı eğitim kademesinin değişkeninin değerlendirici kendine güvenli yaklaşım ve toplam puan açısından farklılaştığını bulmuştur. Aday öğretmenlerin öğrenim gördüğü üniversite değişkeninin değerlendirici ve planlı yaklaşım açısından farklılaştığını, okudukları bölüm değişkeni açısından ise aday öğretmenlerin, değerlendirici ve planlı yaklaşım açısından farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Problem çözümede düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım ve kendine güvenli yaklaşım açısından aday öğretmenlerin mezun oldukları orta öğretim değişkenine göre, anlamlı bir fark bulunmuştur. Aday öğretmenlerin okuduğu sınıf değişkenine göre, aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, planlı yaklaşım ve toplam puan açısından birinci ve ikinci sınıfların, daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip olduğunu bulmuştur. Öğretmenler ile aday öğretmenleri karşılaştığında öğretmenlerin aday öğretmenlere göre düşünen yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım, planlı yaklaşım ve toplam puan açısından daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yazıcı (2001), yaptığı araştırmada üniversitede okuyan öğrencilerin uyuma dönük başa çıkma tarzları, umutsuzluk ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmalar, umutsuzluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin, daha pozitif problem çözme oryantasyonuna sahip olduklarını ve uyuma dönük problem çözme tarzlarını kullandıklarını, buna karşın işlevsel olmayan problem çözme becerilerine sahip olanların kaçınma içerikli başa çıkma tarzlarını kullanabilecekleri sonucuna varmıştır.

Korkut (1994), 259 üniversite öğrencisi ve 229 polis akademisi öğrencisi erinde, sigara içip içmeme durumuna göre sürekli kaygı ve problem çözme becerisi algısı arasında fark olup olmadığı araştırmıştır. Sonuç olarak sigara içenlerin içmeyenlere göre sürekli kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve problem çözme becerilerinin daha az olumlu değerlendirdikleri sonucunu bulmuştur. Korkut (2002)'un yaptığı başka bir araştırma, lise düzeyindeki öğrencilerin problem çözme becerilerinin düzeylerini ortaya koymak amacı ile gerçekleştirilmiştir. Normal ve süper lisede okumakta olan 239'u kız, 155'i erkek toplam 394 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırmada veri toplamak için Problem Çözme Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada okul türü, yaş, cinsiyet, annenin eğitimi ve işi, babanın eğitimi ve işi, sosyal destek kaynakları olarak sıkıntılarını konuşabildiği, sıkıntılarını anlayan kişiler değişkenleri incelenmiştir. Elde edilen başlıca bulgulara göre cinsiyet, okul türü, yaş, babanın işi, bireylerin sorunlarını konuştukları ve anlaşıldıkları kişilerin kimler olduğu değişkenleri problem çözme becerilerini algılamada fark yaratmaktadır. Öğrencilerin annelerinin işi, anne ve babalarının eğitimleri değişkenlerinin ise problem çözme becerilerini değerlendirmelerinde fark yaratmadığı elde edilen diğer sonuçlardır.

Bilge ve Arslan'ın (1999) yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin ailelerinin aylık geliri ile algıladıkları akademik başarı yükseldikçe, öğrenim gördükleri bölümden hoşnutlukları arttıkça ve yerleşim birimi değişkenine de akılcı olmayan düşünce düzeyleri düştükçe problem çözme becerilerini daha olumlu değerlendirdikleri gözlenmiştir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan düşünce düzeylerinin farklılığı ile cinsiyet, yaş, okulun yanı sıra yürütülen bir işin bulunması ve akademik açıdan yıl kaybı olması değişkenleri açısından anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Bozkurt ve Üstün (2003)'ün, ilköğretim okulu müdürlerinin kendilerini algılayışlarına göre problem çözme becerilerini etkileyen bazı faktörler adlı çalışmalarında, ilköğretim okul yöneticilerinin problem çözme becerilerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Envanterden alınabilecek en yüksek puan olan 192'nin %50'sinden daha düşük ortalama puan almışlardır.

Serin ve Derin 'in (2008), yaptıkları çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisi algıları ve denetim odağı düzeyleri ile cinsiyeti, anne ve baba tutumları ve akademik başarı değişkenleri arasındaki ilişkiler incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, ilköğretim okullarının 8. sınıf öğrencilerinden 231'i erkek ve 203'ü kız olmak üzere toplam 434 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ölçme aracı Problem Çözme Envanteri, Nowicki-Strickland (1973) Denetim Odağı Ölçeğini ve araştırmacıların hazırlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu kullanılmış. Araştırmanın sonucunda, araştırma kapsamındaki öğrencilerin kişilerarası problem çözme becerileri algıları ile cinsiyetleri, algılanan anne baba tutumları, algılanan akademik başarıları arasında; öğrencilerin denetim odağı düzeyi ile babanın eğitim durumu, algılanana anne tutumları ve algıladıkları akademik başarıları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Genç ve Kalafatb(2007)'ın araştırması, öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile problem çözme becerilerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesidir. Araştırmada, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinin İlköğretim Bölümü (Sınıf Öğretmenliği ABD ve Fen Bilgisi Öğretmenliği ABD) Yabancı Diller Bölümü (İngilizce ABD) ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 360 öğretmen adayı örneklem grubuna alınmıştır. Veri toplamak için Gözütok (1995) tarafından geliştirilen "Demokratik Tutum Ölçeği" ve Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen ve Şahin, Şahin ve Heppner (1993;Akt: Savaşır ve Şahin, 1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Problem Çözme Envanteri" kullanılmıştır. Ölçek yoluyla elde edilen veriler, t-test ve Anova kullanılarak analiz edilmiş ve tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Sonuçta, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, öğrenim şekillerine göre demokratik tutumları ile ilgili görüşleri arasında farklılık olduğu, öğrenim gördükleri sınıflara, anabilim dallarına, annelerinin ve babalarının öğrenim durumlarına göre farklılık olmadığı bulunmuştur. Diğer taraftan, problem çözme becerileriyle ilgili olarak da, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıflara, anabilim dallarına ve babalarının öğrenim durumlarına göre görüşleri arasında farklılığın olduğu; cinsiyet, öğrenim şekilleri ve annelerinin öğrenim durumlarına göre farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Otacıoğlu (2007)'nin yaptığı çalışmada, "Problem Çözme Becerisi" ne sahip olanların kişilik özellikleri incelendiğinde o kişilerin; özgüven duygusuna ve nesnel bir bakış açısı ile yaratıcı düşünebilme yetisine sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca karşılaştıkları olaylar karşısında fazla kaygılanmadan, atılgan olabilme özelliğine de sahiptirler. Bu tür özelliklerin iyi bir öğretmen olmak için eğitim alan her öğretmen adayında olması gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle, öğretmen adaylarının meslekte karşılaştıkları problemleri çözmeye kendilerini yeterli bulmaları ve algılamalarının üzerinde araştırma yapılması gereği duyulmuştur. Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada, iki farklı branşta öğretmenlik eğitimi alan, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı lisans öğrencileri ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencilerinin problem çözme becerilerindeki algılama düzeyleri arasındaki farklar analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerin aldıkları eğitimin "Problem çözme becerilerinde fark yaratıp yaratmadığı" sorusuna cevap aranmıştır. Bu sebepten dolayı her iki öğrenci grubunun "Problem çözme becerisi algılama düzeyleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmada, Survey Yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü'nde 2006–2007 öğretim yılında öğrenim gören toplam 162 kişi oluşturmaktadır. Araştırmadaki veriler; öğrencilere yönelik "Kişisel bilgi formu" ve "Problem çözme ölçeği" yardımıyla toplanmıştır. Mann-Witney Verilerin analizi sonucunda, Müzik Eğitimi öğrencilerine kıyasla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencilerinin Problem Çözme becerilerine ilişkin algıları açısından daha yetersiz oldukları saptanmıştır. PDR bölümü öğrencileri, Yaklaşma-Kaçınma (YK) ve Kişisel Kontrol (KK) alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre de, daha yetersiz bulunmuş, bu durum aldıkları eğitim açısından beklenmeyen bir sonuç bulmuşlardır.

Cenkseven, Vural (2006)'ın yaptığı çalışmada, ergenlerin düşünme gereksinimi düzeylerine ve cinsiyetlerine göre algılanan problem çözme becerilerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Ergenlerin düşünme gereksinimleri ve cinsiyetlerine göre, algılanan problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılarak, ar olan duruma ilişkin bir fikir edinilmeye çalışılmıştır.

Deniz, Arslan ve Hamarta (2002)'nin lise öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin çalışmalarında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sonuca bakıldığında değerlendirici yaklaşım açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip oldukları görülmüştür. Lise Alanı değişkeni ele alındığında aceleci yaklaşım açısından sayısal alanda okuyan öğrencilerin sosyal alanda okuyanlara göre daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Planlı yaklaşıma göre, sosyal alanda okuyan öğrencilerin sayısal alanda okuyanlara göre daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip oldukları bulunmuştur. Planlı yaklaşım açısından incelendiğinde, sosyal okuyan öğrencilerin sayısal alanda okuyanlara göre daha olumlu bir problem çözme becerisine sahip olduklarını bulmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölüm, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesi için kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgi vermektedir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Üniversite öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde problem çözme becerilerinin sınıf, puan türü ve cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2007–2008 öğretim yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim görenim görmekte olan birinci sınıf ve son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme oranlı eleman örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu yöntemde, belirlenen çalışma evreni kendi içerisinde benzerlikler gösteren gruplara ayrılır ve her grubun çalışma evreninin bütünü içerisindeki payı ölçüsünde gruptan eleman örnekleme yapılır. (Karasar, 2005). Oranlı eleman örnekleme yöntemi ile Erzurum Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Kimya Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği Bölümlerindeki 169 öğrenciye, İktisadi ve İdrari Bilimler Fakültesinin İktisat Bölümünün 1. ve son sınıflarında öğrenim görmekte olan 110 öğrenciye ve Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim görmekte olan 114 öğrenciye ulaşılmış, araştırmada kullanılan “Problem Çözme Envanteri” söz konusu olan örneklem grubuna uygulanmıştır.

Ulaşılan 425 öğrenciden 28'inin envanteri eksik doldurduğu saptanmış ve bu veriler eksik olduğu için uygulamaya katılmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Problem Çözme Envanteri ve araştırmacının hazırladığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Problem Çözme Envanteri

Ergen ve yetişkinlere uygulanan zaman sınırlaması olmayan, bireylerin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışlarını ölçen, kendini değerlendirme türünde, 35 maddeden oluşan 6'lı likert tipi bir ölçektir. Bireyler kendi kendilerine formun başındaki yönergeye uyarak yanıtlarlar. Her madde için kişilere kendilerinin hangi sıklıkta ölçek maddelerindeki gibi davrandıkları sorulmaktadır. Seçenekler: “Her zaman böyle davranırım”, “Çoğunlukla böyle davranırım”, “Sık sık böyle davranırım”, “Arada sırada böyle davranırım”, “Ender olarak böyle davranırım” ve “Hiçbir zaman böyle davranmam” şeklindedir. Verileren yanıtlara 1 ile 6 arasında değişen puanlar verilir. Puanlama esnasında 9, 22, 29. maddeler puanlama dışı tutulur. 1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30. ve 34.maddeler ters olarak puanlanan maddelerdir. Bu maddelerin yeterli problem çözme becerilerini temsil ettiği varsayılır. Maddelerin bir kısmı olumlu, diğer kısmı ise olumsuz ifade edilmiş olan envanter, Problem Çözme Güveni, Yaklaşma-Kaçınma ve Kişisel Kontrol alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Puanlama yapılırken üç madde çıkarılmakta ve toplam 32 madde değerlendirmeye alınmaktadır. Ölçek toplam puan olarak kullanılabilir. Envanterden alınabilecek en yüksek puan 192, en düşük puan 32'dir. Ölçekten alınan yüksek puan problem çözme becerisinin düşük, düşük puan almak ise problem çözme becerisinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Envanterin Türkiye uyarlaması, Nail Şahin, Nerin H. Şahin,ve Paul Heppner (1993) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal formu çalışmayı gerçekleştiren ilk iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı çevrilmiş daha sonra ise ters çevirme işlemi yapılmıştır. Sonuçta orijinal maddeleri en iyi temsil ettiği düşünülen ifadeler seçilerek Türkçe formu oluşturulmuştur. İç tutruluk: toplam 244 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Yarıya bölme güvenilirliği tek ve çift sayılar maddeler ayrılarak, yarıya bölme tekniği ile elde edilen güvenilirlik katsayısı ise $r=.81$ olarak

bulunmuştur. Ölçüt bağıntılı geçerlik: ölçeğin toplam puanı ile Beck Depresyon Envanteri arasındaki korelasyon katsayısı .33 ve STAI-T toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı ise .45 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliği: Ölçeğin; Beck Depresyon Envanteri ve STAI-T'den alınan puanlara göre oluşturulan uç grupları anlamlı olarak ayırt edebildiği belirtilmektedir. Yapılan diskriminant analizi sonucunda ise ölçeğin disforik olmayan grupları, ait oldukları gruplara %94 ve %55 oranlarında; anksiyeteli ve anksiyeteli olmayan grupları ise %90 ve %80 oranlarında doğru olarak sınıflandırılabilirdiği ortaya çıkmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin “Aceleci Yaklaşım” (13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30 ve 32. maddeler, $\alpha=0.78$), “Düşünen Yaklaşım” (18, 20, 31, 33 ve 35. maddeler, $\alpha=0.76$), “Kaçıngan Yaklaşım” (1, 2, 3 ve 4. maddeler, $\alpha=0.74$), “Değerlendirici Yaklaşım” (6, 7, 8. maddeler, $\alpha=0.69$), “Kendine Güvenli Yaklaşım” (5,23, 24, 27, 28 ve 34. maddeler, $\alpha=0.64$), “Planlı Yaklaşım” (10,12,16, ve 19. maddeler, $\alpha=0.59$) olmak üzere 6 faktör bulunmuştur (Bilişsel ve Davranışsal Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, 1997).

Uygulama

Uygulamalar 2007–2008 öğretim yılı bahara yılı döneminde Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde okumakta olan öğrencilerin ders saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere kişiler arası ilişkilerini temel alarak soruları yanıtlamaları istenmiştir. Yanıtlama süresi her öğrenci için ortalama 25 dakika sürmüştür.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde SPSS 11.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde t-Testi ve ANOVA kullanılmıştır.

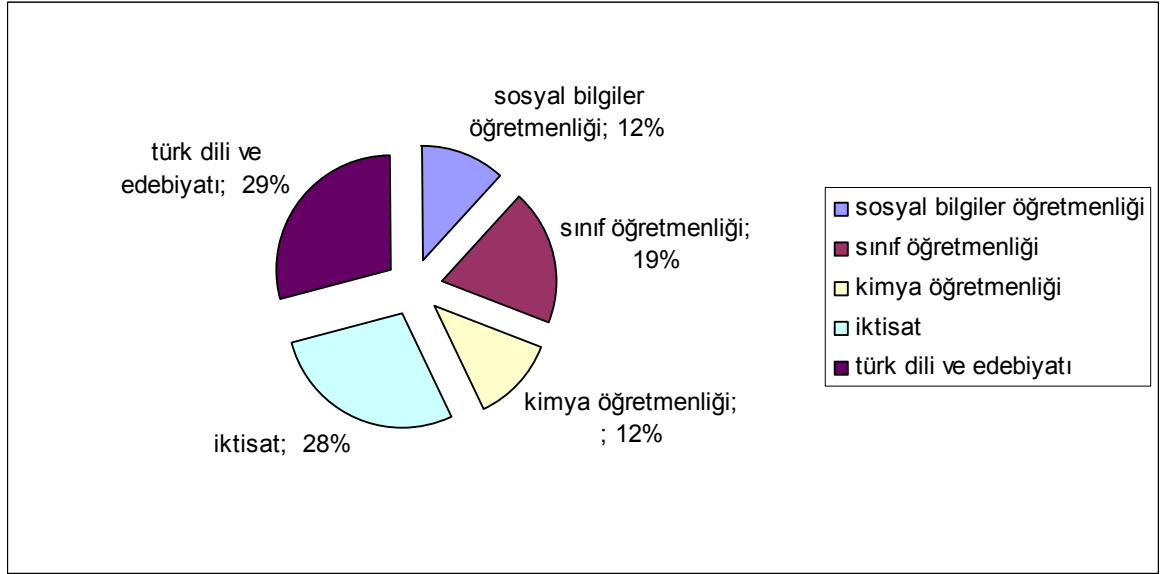
BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesi sonucunda elde edilen verilere yer verilecektir.

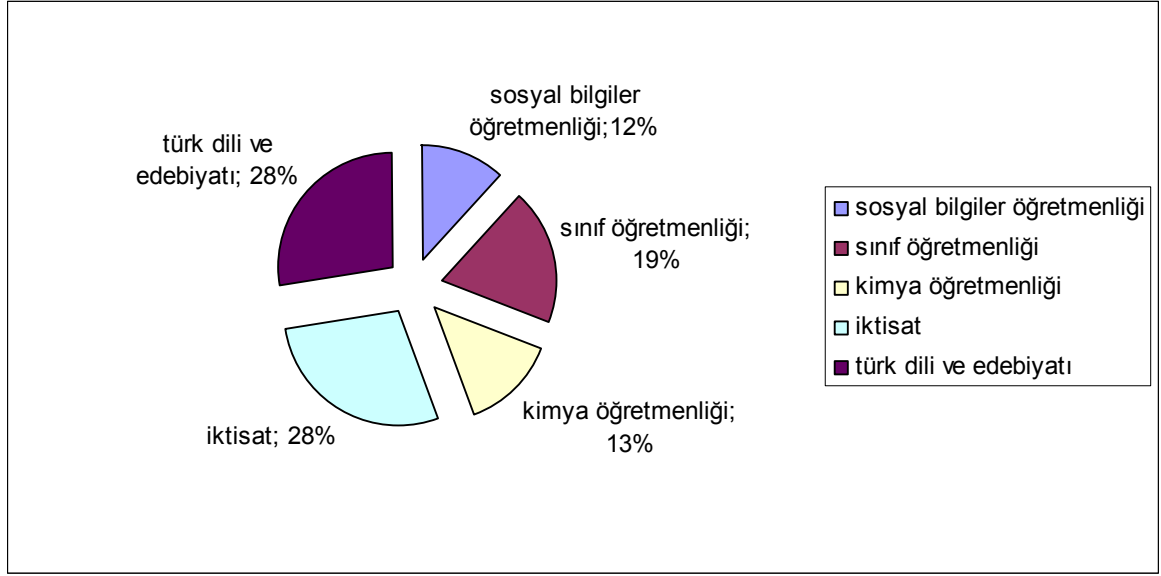
Araştırma kapsamındaki bölümler ile bu bölümlerden seçilen örneklem grubunun yüzdelik dağılımları Tablo.1 de sunulmuştur.

Tablo.1- Araştırmanın Bölümlere Göre Yüzdelik Dağılımı

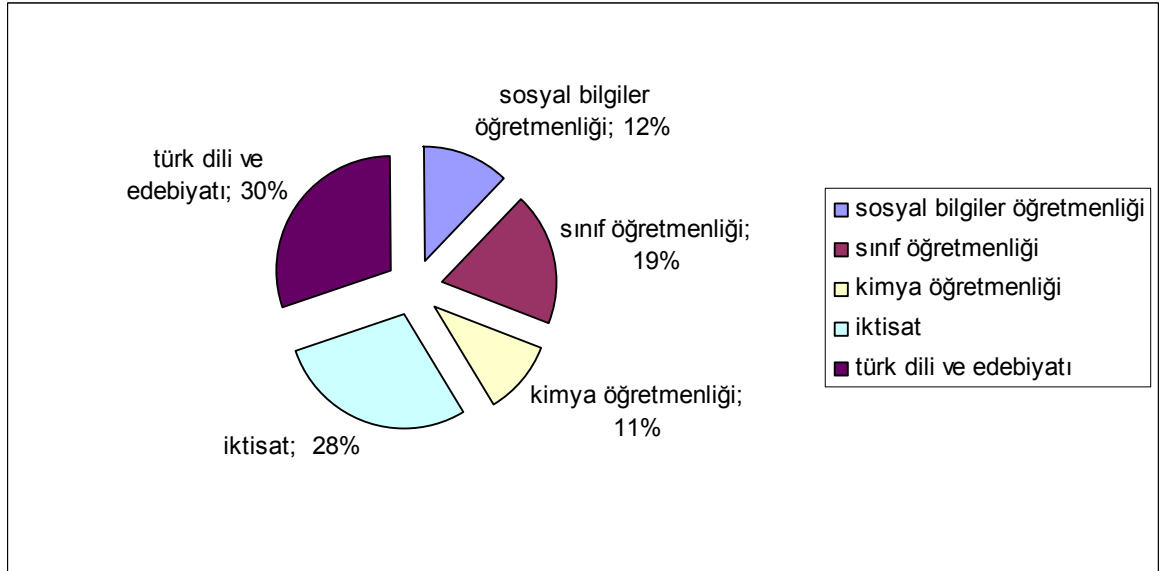
Örneklemin % 29'unu Türk Dili ve Edb. Bölümü öğrencileri, % 12'sini Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri, %19'unu Sınıf Öğretmenliği öğrencileri, %12'sini Kimya Öğretmenliği öğrencileri, %28'ini iktisat fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. (Tablo.1

Tablo.2- Örneklemin 1. Sınıflara Göre Yüzdelerik Dağılımı

Örneklemin % 13'ünü Kimya Öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri, %12'sini Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri, % 19'unu Sınıf Öğretmenliği 1. sınıf öğrencileri, %28'ini Türk Dili ve Edb. Bölümü 1. sınıf öğrencileri, %28'ini İktisat Fakültesi 1.sınıf öğrencileri oluşturmuştur(Tablo.2).

Tablo.3- Örneklemin Son Sınıflara Göre Yüzdelerik Dağılımı

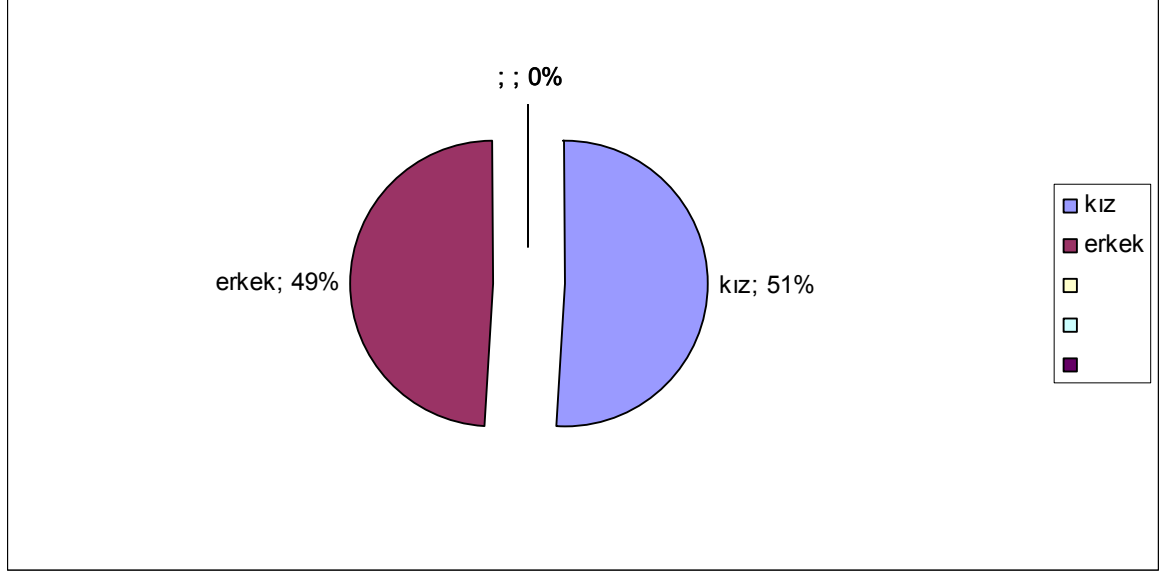

Örneklemin % 11'ini Kimya Öğretmenliği son sınıf öğrencileri, %12'sini Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencileri, % 19'unu Sınıf Öğretmenliği son

sınıf öğrencileri, %30'unu Türk Dili ve Edb. Bölümü son sınıf öğrencileri, %28'ini İktisat fakültesi son sınıf öğrencileri oluşturmuştur.(Tablo.3)

Tablo.4- Örneklemin Cinsiyete Göre Yüzdeler Dağılımı

Örneklemin %51'ini kız öğrenciler, %49'unu erkek öğrenciler oluşturmuştur. (Tablo.4)

Tablo 5: Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları

Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin n, $\bar{X}$, s Değerleri

Puan türleri	n	$\bar{X}$	Ss
EA	85	63,09	13,00
Sayısal	91	70,13	16,22
Sözel	23	50,43	9,55
Toplam	199	64,84	15,48

Tablo 5' te sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin n, $\bar{X}$, S_s değerleri verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, sözel puan türü ile üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin problemlerini çözme becerilerinde, eşit ağırlık ve sayısal puan türü ile üniversiteye girmiş birinci sınıf öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 6: Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	7580,16	2	3790,080	18,612	,000	Say-Söz
Gruplariçi	39913,317	196	203,639			Ea-Say Ea-Söz
Toplam	47493,477	198				

Tablo 6’de sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin anova sonuçları verilmiştir.

Tabloda, sayısal- sözel, eşit ağırlık- sayısal, eşit ağırlık- sözel puanla üniversiteye girmiş olan birinci sınıf öğrencilerinin problemlerini çözme becerilerinde anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$).

Tablo 7: Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin n, $\bar{x}$, s Değerleri

Puan türleri	n	$\bar{x}$	Ss
EA	77	74,20	24,74
Sayısal	97	67,56	14,80
Sözel	24	55,20	9,55
Toplam	198	68,65	15,36

Tablo 7’ de sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin n , $\bar{X}$, S_S değerleri verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, sözel puan türü ile üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin problemlerini çözme becerilerinde, eşit ağırlık ve sayısal puan türü ile üniversiteye girmiş son sınıf öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 8: Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	6828,506	2	3414,253	16,778	,000	Say-Söz Ea-Say Ea-Söz
Gruplarıçi	39682,448	195	203,500			
Toplam	46510,955	197				

Tablo 8’de sayısal, sözel ve eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin anova sonuçları verilmiştir.

Tabloda, sayısal- sözel, eşit ağırlık- sayısal, eşit ağırlık- sözel puanla üniversiteye girmiş olan son sınıf öğrencilerinin problemlerini çözme becerilerinde anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$).

Tablo 9: Sayısal Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
1	23	50,43	9,55	45	-1,712	,094
4	24	55,20	9,55			

Sayısal puanla üniversiteye girmiş birinci sınıf öğrencileri ile son sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t_{(160)} = -1,712$, $p > 0,09$]. Birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 50,43$ iken, son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 55,20$ 'dir. Bu bulgu iki değişken arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen birinci sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisinin daha iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 10: Sözel Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
1	91	70,13	16,22	186	1,13	0,259
4	97	67,56	14,80			

Sözel puanla üniversiteye girmiş birinci sınıf öğrencileri ile son sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t_{(186)} = -1,13$, $p > 0,25$]. Birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 70,13$ iken, son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 67,56$ 'dır. Bu bulgu, iki değişken arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen

son sınıf öğrencilerinin problem çözme becerisinin daha iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerine İlişkin t-testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
1	85	63,09	13,00	160	-5,097	,000
4	77	74,20	14,74			

Eşit ağırlık puanla üniversiteye girmiş birinci sınıf öğrencileri ile son sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmüştür [$t_{(160)} = 5,09$, $p > ,000$]. Son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması, $\bar{X} = 74,20$ iken birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 63,09$ 'dur. Birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi, son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerindeki problem çözme becerilerinden daha iyi düzeydedir. Bu bulgu iki değişken arasında anlamlı bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12: Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	195	67,43	14,29	394	,910	363
Kız	202	66,01	16,65			

Analiz sonucu, üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. [$t_{(394)} = ,910$, $p > 363$]. Erkek öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X} = 67,43$ iken, kız öğrencilerin

kişilerarası ilişkilerde problem çözme beceri aritmetik ortalaması $\bar{X}=66,01$ 'dir. Bu bulgu, iki değişken arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisinin daha iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulguların yorumlanmasına çalışılmıştır. Araştırmacının amacı doğrultusunda, araştırma gurubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin sınıf, bölüm, cinsiyet değişkenine göre kişiler arası ilişkilerinde problem çözme becerilerinde farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

1- Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Sözel puanla öğrenci alan bölümlerde okuyan birinci sınıf öğrencilerinin, kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisinin, diğer puan türleriyle üniversiteye girmiş öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuç, araştırmacının beklediği sonuçtur. Çünkü sözel becerilerine güvenen bireylerin, sayısal becerileri daha güçlü olan bireylere göre iletişim, bunun getirdiği kişiler arası ilişkiler ve ilişkinin içinde bulunan problemleri çözme anlamında daha başarılı olacakları düşünülmüştür. Sonuç sözel öğrencilerinin bu anlamda daha başarılı olduğu yönündedir.

Taylan (1990), üniversite öğrencilerinin sınıf, cinsiyet ve öğrenim gördükleri alana göre problem çözme becerisi algısının farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Sonuçlar; PÇE toplam puanlarının, öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre farklı olduğunu göstermiştir. Hatta sınıf ve program birlikte ele alındığında, anlamlı farklılıkların olduğu ve sosyal programların birinci sınıfta okuyan öğrencilerin problem çözme becerisi algılarının en düşük olduğu görülmüştür. Son sınıflarda ise programa göre PÇE puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Arslan (2001)'in yaptığı araştırma sonucunda, problem çözme becerisi sınıf değişkenine göre incelendiğinde 1. ve 2. sınıfta okuyan aday öğretmenlerin, 3. ve 4. sınıfta okuyan aday öğretmenlere göre anlamlı bulunan tüm alt faktörler açısından daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinkale (2006)'nin yaptığı araştırmaya göre; öğrencilerin devam ettikleri akademik alanlara göre denetim odakları, problem çözme becerileri ve algıları ana baba tutumları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır sonucuna varılmıştır.

2- Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Bu analizden alınan sonuç, birinci sınıf öğrencileri üzerine yapılan çalışma sonucuna çok yakındır.

Bu analiz sonuçları birinci sınıf sözel puan türü ile üniversiteye girmiş öğrencilerle, aynı puan türüyle üniversiteye girmiş son sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin birbirleri ile örtüştüğü görülmüştür. Çünkü yapılan analiz sonucunda sözel beceri ile üniversiteye girmiş son sınıf öğrencileri, analize katılmış diğer puan türüyle üniversiteye girmiş öğrencilerin puanlarından daha olumlu çıkmıştır.

Bilge, Arslan (1999) ve Taylan (1990)'ın yapmış olduğu çalışmada, üniversite öğrencilerinin yaşı arttıkça öğrencilerin problem çözme konusunda kendilerini daha yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

3- Sayısal Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Bu analiz sonucu, sayısal puan türüyle üniversiteye girmiş öğrencilerin, üniversiteye ilk adım atışlarında ve mezun olmaya yakın oldukları dönemde kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerileri manidar derecede bir farklılık göstermemesine rağmen çıkan sonuçlar birinci sınıf öğrencilerinin bu anlamda daha yetenekli olduklarını göstermiştir.

Taylan (1990), problem çözme becerisi algısının 226 üniversite öğrencisi üzerinde Problem Çözme Envanterini uygulayarak öğrencilerin cinsiyet ve sınıf gibi değişkenler açısından ölçmeye çalışmıştır. Sonuç olarak; problem çözme beceri

toplam puanlarının cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından farklılık olmadığı yönündedir.

4- Sözel Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Sözel puan türüyle üniversitede okumaya hak kazanmış öğrencilerin, ilgili becerileri, birinci ve son sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak üniversitenin sözel bölüm öğrencilerine kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi anlamında olumlu beceriler kazandırdığı söylenebilir.

5- Eşit Ağırlık Puanla Üniversiteye Girmiş Olan Birinci ve Son Sınıf Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Eşit ağırlık puan türünü seçerek üniversiteye giren öğrencilerin birinci ve son sınıf değişkenine göre incelenen becerileri, anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Birinci sınıf öğrencilerinin, son sınıf öğrencilerine göre kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi daha iyi düzeydedir.

En çarpıcı sonuçlardan biri üniversite okumuş sıfatını almak üzere olan bireylerin, kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin daha gelişmiş olması beklenirken birinci sınıf öğrencilerinin bu konuda daha iyi durumda olması şaşırtıcıdır.

6- Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerinde Yaşadıkları Problemleri Çözme Becerilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Bu analiz sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin, kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerilerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuç yapılan birçok araştırmayla aynı doğrultudadır. Bu araştırmalar şunlardır:

Nadir(2002), çalışmasını ergenlerin sahip olduğu benlik imgesinin problem yordugunu incelemiştir. Araştırma sonucunda, cinsiyet bağlamında ergenlerin genel problem çözme becerileri üzerinde cinsiyet değişkenine göre bir farklılığa rastlanmamıştır.

Şahin, Şahin ve Heppner'in (1993) yaptığı araştırmaya göre kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre problem çözmede daha kendilerine güvenli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinkale (2006)' nin yaptığı çalışmaya göre erkek ve kız öğrencilerin denetim odaklarının ve problem çözme becerilerinin az da olsa farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cenkseven ve Vural(2006)'ın ergenler üzerine yaptığı çalışmada kızlar kendilerini problem çözme becerileri açısından erkeklerden daha olumlu algılamaktadırlar. Bu sonuç araştırma sonucuyla örtüşmemektedir.

Çam (1997), örnekleme öğretmen adaylarını aldığı çalışmasında öğretmenlik formasyon eğitimi alan öğretmenlerin problem çözme beceri algıları üzerine öğretmenlik formasyon eğitiminin etkilerini incelemiştir. Yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerin anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bilge ve Arslan (1999), yaptıkları çalışmada, akılcı olmayan düşünce düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerini değerlendirmelerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Sonuç, bu çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir.

Arslan (2001)'in yaptığı çalışmada ulaşılan sonuç, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı yönündedir. Araştırma alt boyutlarda incelendiğinde, aceleci ve planlı yaklaşım alt boyutlarında, anlamlı bir fark bulunmuştur.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular sonucunda ulaşılan sonuçlara dayalı olarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerindeki problem çözme becerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin kişiler arası ilişkilerindeki problemleri çözme becerilerinin belirlenmesi amacıyla “Problem Çözme Envanteri “kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Erzurum İli Atatürk Üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğrenim görmekte olan 1. ve son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada SPSS 11.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki farkı belirlemek için t-testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Puan türü değişkeni ele alınarak incelenen birinci sınıf öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi sonuçları, sözel puan türü ile üniversiteye girmeye hak kazanmış öğrencilerin daha iyi sonuç verdiği yönündedir.

Puan türü değişkeni ele alınarak yapılan son sınıf öğrencilerine ilişkin analiz sonucu da birinci sınıf öğrencilerinin verdiği analiz sonucuyla paralellik göstermektedir.

Sayısal puan türüne tabii öğrencilerin, üniversiteye ilk adımını atmış ve mezun sıfatına yaklaşmış öğrencilerin, kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisine ilişkin sonuçları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Sözel puan türüyle lisans eğitimi almakta olan öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi, birinci sınıf öğrencileri ve son sınıf öğrencileri değişkenine göre incelenmiştir. Sonuç olarak iki değişken arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eşit ağırlık puan türüyle üniversiteye girmiş öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde problem çözme becerisi, birinci sınıf ve son sınıf değişkenine göre incelenmiştir. Sonuç olarak iki, değişken arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Son sınıf öğrencilerinin, birinci sınıf öğrencilerine göre söz konusu becerilerini daha iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bölümlerde öğrenim gören erkek ve kız öğrencilerinin kişiler arası ilişkilerinde problem çözme becerileri incelendiğinde bölüm değişkenine göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür.

Bu sonuçlara göre şu öneriler geliştirilebilir:

Her birey kendi problemleri ile başa çıkabilecek düzeye ya da probleminin farkında olabilecek düzeye gelebilmelidir ki eğitimin amaçları arasında bu yetkinliklere sahip bireyler yetiştirilmesi öngörülmektedir. Bireyler kendi kendilerine yetebilen, problemlerini çözebilen, başarılı kimseler olmalıdır.

Üniversite, bireylerin kendilerini kültürel ve sosyal anlamda geliştirmeleri için uygun bir ortamdır. Üniversiteye giren öğrenciler, okudukları bölüm ne olursa olsun, yapacakları iş ne olursa olsun diğer bireylerle sosyal bir ilişki kuracakları su götürmez bir gerçektir. Bu bireylerin üniversite sonrası hayata atılışlarının daha sağlıklı ve sağlam olmasını sağlamak adına kişisel gelişim adına programlar hazırlanabilir.

Üniversitede bölüm ayırmaksızın her bölüme yönelik iletişim ve kişilerarası ilişkileri besleyen dersler okutulabilir. Bu besleyici derslerin temeli ilköğretime kadar indirilebilir. Kişilerarası ilişkileri besleyen yeteneklerden bir de etkili iletişim kurabilme yeteneğidir. Bu yeteneğin gelişimi için çalışmalar yapılabilir.

İletişim kurabilmek için karşıdaki kişiyi anlamak ne kadar önemliyse, karşımızdaki kişiye istediklerimizi anlatabilmek de bir o kadar önemlidir. Bu nedenle düzgün konuşabilme yeteneğini geliştirme çalışmaları yapılabilir ki üniversite öğrencileri anne baba olmaya en yakın genç gurubudur. İyi iletişim kurabilen ve böylece kişilerarası ilişkileri sağlıklı ve problem çözme becerisini bu anlamda kazanabilmiş bireylerin daha iyi anne baba olacakları düşünülür. Sağlıklı bir toplum için bu gereklidir.

KAYNAKLAR

ALTAYLI, B. (1999). **Sosyal Fobik Olan ve Olmayan Bireyler Arasındaki Kişiler arası Şema Farklılıkları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.

ALTUNÇEKİÇ, A., Yaman, S., Koray, Ö.(2005). “Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Kastamonu: 2005, 93-102.

ARSLAN, C. (2001). **Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

ARSLAN, C., Deniz, M. E., Hamarta, E. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, Sayı:31, ss.374-389.

AYDIN, A. (1996). **Empatik Becerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

AYDIN, Ö. (1999). **Denetim Odakları Farklı Olan Ergenlerin Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Erzurum.

BASMACI, S. K. (1998). **Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algulamalarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**, İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

BATIGÜN. D. A. (2004) “İntihar İle İlişkili Bazı Değişkenler: Öfke/Saldırganlık, Dürtüsel Davranışlar, Problem Çözme Becerileri, Yaşamı Sürdürme Nedenleri”, **Kriz Dergisi 12 (2): 49-61.**

BİLGE, F., Arslan, A. (1999). “Akıllı Olmayan Düşünce Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Değerlendirilmeleri”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt:2, Sayı:13.

BİLGİN, N. (1996). **İnsan İlişkileri ve Kimlik**, İstanbul: Sistem Yayıncılık

BİNGHAM, A. (1998). **Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

BOYACIOĞLU, G. (1994). **Üniversite Öğrencilerinde Kişiler arası Şemalar ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Nörolojik Bilimler ve Psikiyatri Enstitüsü, Ankara.

BOYACIOĞLU, G. (1996). **Bilişsel Kişilerarası Yaklaşım, Değerlendirme ve Tedavi**, Bilişsel Davranışçı Terapiler, Ed. Savaşır, I. Boyacıoğlu, G., Kabakçı, E., Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, pp. 126–150.

BOZGEYİKLİ, H. (2001). **Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Kişiler Arası İlişkilerde Farkında Olma Düzeyleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BOZKURT, E., Üstün, A. (2003). “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kendilerini Algılayışlarına Göre Problem Çözme Becerilerini Etkileyen Bazı Mesleki Faktörler”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:11, No:1.

BÜYÜKKARAGÖZ, S.(1994). **Genel Öğretim Metodları**, Atlas Kitabevi, Konya

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş (2002). **Sosyal Bilimler için Veri Analizi Elkitabı**, Ankara: PegemA yayıncılık.

CENKSEVEN. F., Vural. A. R. (2006). **Ergenlerin Düşünme Gereksinimi ve Cinsiyetine Göre Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması**, Eğitim Araştırmaları, (25):45-53.

CÜCELOĞLU,D. (2004). **İnsan ve Davranışı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇAM, S, (1995). “Öğretmen Adaylarının Ego Durumları ile Problem Çözme Becerisi Algısı İlişkisinin İncelenmesi”, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 6,(2), 37-42.

ÇAM, S, (1997). “İletişim Becerileri Eğitimi Programının Öğretmen Adaylarının Ego Durumları ve Problem Çözme Becerisi”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt:II, Sayı:12.

ÇAM, S., Tümkaya, S. (1995) “Kişilerarası Problem Çözme Envanteri'nin (KPÇE) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt III, Sayı:28.

ÇETİNKALE, E.(2006). **11. Sınıf Öğrencilerinin Denetim Odakları, Problem Çözme Becerileri ve Algılanan Ana-Baba Tutumları arasındaki İlişkinin Cinsiyet ve**

Akademik Alan Değişkenleri açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

DERİN, R, Serin, N.B., (2008). “İlköğretim Öğrencilerinin Kişilerarası Problem Çözme Becerisi Algıları ve Denetim Odağı Düzeylerini Etkileyen Faktörler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1.

ENÇ, M. **Eğitim Ruhbilimi**. İstanbul: Aka Kitabevi, 1982.

GELBAL, S.(1991). **Problem Çözme**, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:6, Ankara.

KABADAYI, R.(1992). “Problem Çözme Süreci, Gereği ve Eğitimdeki Boyutları” **Öğretmen Dünyası**, Sayı 146, Ankara: Nüve Matbaası,. (ss. 32–33)

KALAFAT. Temel, Genç S. Z. (2007). **Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi**, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

KALAYCI, N.(2001). **Sosyal Bilgilerde Problem Çözme ve Uygulamalar**, Ankara. Gazi Kitabevi.

KARADAĞ, T. F., Kaygusuz C., Sardoğan E. M. (2006).İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odağı Düzeylerine Etkisi. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt:2 Sayı: 2.

KARASAR, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım.

KATKAT, D. (2001). **Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından Karşılaştırılması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

KAYA, N. (1992). **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkiler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KORKUT, F.(2002). “Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 23: 177-184.

KÖKNEL, Ö. (1999). **Ergenlik Dönemi-Ana-Baba-Çocuk Okulu**, İstanbul, Remzi Kitabevi.

MORGAN, C.T. (1999). **Psikolojiye Giriş**, (Ed. S. Karakaş), Ankara: Meteksan Ltd. Şti.

NADİR,B. (2002) . **Ergenlerde Problem Çözme Becerisini Yordayıcı Bir Değişken Olarak Benlik İmgesi**, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.

OĞUZKAN, A.F.(1989). **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, Ankara, Emel Matbaacılık.

OTACIOĞLU, S. G.(2007). **Eğitim Fakültelerinin Farklı Branşlarında Eğitim Alan Öğrencilerin Problem Çözme Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması**, Eğitim Araştırmaları, 29: 73-83.

ÖĞÜLMÜŞ, S. (2001). **Kişilerarası Sorun Çözme Becerileri ve Eğitimi**, Ankara, Nobel Yayınları.

ÖNER, N. (1981). **İnsan İlişkileri Dersinin Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerine Etkisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ÖZGÜVEN, İ. E. (2001). **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. PDREM Yayınları-Ankara

SAVAŞIR. I. ve Şahin, N.H.(Ed.) (1997). **Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler**, Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

SAYGILI, H. (2000). **Problem Çözme becerisi ile Sosyal ve Kişisel Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

SAYMAZ, İ. (2003). **Üniversite öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SERİN, N, B., Derin, R. (2008). “İlköğretim Öğrencilerinin Kişilerarası Problem Çözme Becerisi Algıları ve Denetim Odağı Düzeylerini Etkileyen Faktörler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 8:1. Erişim: <http://www.insanbilimleridergisi.com>

ŞAHİN, F. (1997). **Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

ŞAHİN, N., Şahin, H.N. ve Heppner, P.(1993). “Problem Çözme Envanteri”. Bulunduğu Kaynak: Savaşır, I. Şahin, H.N. **Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler**, Türk; Psikologlar Derneği Yay. Ankara 1997, 79–85.

TAYLAN, S. (1990), **Heppner’in Problem Çözme Envanteri’nin Uyarlama, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sosyal Bil. Enst.

TÜRKÜM, A., S. (1998), **Çağdaş Yaşamda Kişilik ve Kişilerarası İlişkiler**. Anadolu Üniv. Açık Öğretim Yayınları.

UZAMAZ, F. (2000). **Sosyal Beceri Eğitiminin Ergenlerin Kişiler Arası İlişki Düzeylerine İlişkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

YANBASTI, G. (1990). **Kişilik Kuramları**, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası.

YAZICI, T. (1991). **Ana Baba Tutumu (Otoriter-Demokratik) ile Çocuğun Girişimcilik Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

YILDIZ, S.A. (2003). **Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

YILMAZ, Ö. (2002). **İlköğretim Beşinci Sınıflarda Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Problem Çözme Yöntemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

EK

PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ

Uygulama Tarihi:...../...../.....

Okulu :
Bölümü :
Cinsiyeti: B( ) E( )
Sınıfı : 1( ) 4( )
Bölüm puan türü: EA( ) Sayısal( ) Sözel( )

Açıklama:

Değerli arkadaşlar;

Bu envanterin amacı, günlük yaşantınızdaki problemlerinize(sorunlarınıza) genel olarak nasıl tepki gösterdiğinizi belirlemeye çalışmaktır. Sözü ettiğimiz bu problemler, matematik ya da fen derslerindeki alışmış olduğumuz problemlerden farklıdır. Bunlar, kendini karamsar hissetme, arkadaşlarla geçinememe gibi hepimizin başına gelebilecek türden sorunlardır. Lütfen aşağıdaki maddeleri elinizden geldiğince samimiyetle ve bu tür sorunlarla karşılaştığınızda tipik olarak nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak cevaplandırın. Cevaplarınızı, bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini değil böyle sorunlarla karşılaştığınızda gerçekten ne yaptığınızı düşünerek verilmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun: “burada sözü edilen davranışı ben ne sıklıkla yaparım?”

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz.

1. Her zaman böyle davranırım
2. Çoğunlukla böyle davranırım
3. Sık sık böyle davranırım
4. Arada sırada böyle davranırım
5. Ender olarak böyle davranırım
6. Hiçbir zaman böyle davranmam

Ne kadar sıklıkla böyle davranırsınız?

	Her zaman						Hiç bir zaman					
	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
1- Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
2- Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
3- Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
4- Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını ,neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
5- Sorunlarımı çözmeye konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
6- Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
7- Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
8- Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlama için duygularımı incelerim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
9- Bir sorun kafamı karıştırdığında duygu ve düşüncelerimi somut ve açık seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
10- Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
11- Karşılaştığım sorunların çoğu çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
12- Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
13- Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
14- Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine gelişigüzel sürüklenip giderim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
15- Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendirmem.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
16- Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
17- Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
18- Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
19- Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
19- Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()
20- Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce nasıl bir sonuç vereceğini tahmin	1()	2()	3()	4()	5()	6()	1()	2()	3()	4()	5()	6()

etmeye çalışırım.	
21- Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok fazla seçenek üretmem.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
22- Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem; daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
23- Yeterince zamanım olu ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum	1() 2() 3() 4() 5() 6()
24- Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
25- Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşıyorum.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
26- Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
27- Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
28- Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım sistematik bir yöntem vardır.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
29- Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
30- Bir sorunla karşılaştığımda bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışındaki etmenleri genellikle dikkate almam.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
31- Bir konuyla karşılaştığımda ilk yaptığım şeylerden biri durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır	1() 2() 3() 4() 5() 6()
32- Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
33- Bir karar verdikten sonra ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
34- Bir sorunla karşılaştığımda o durumla başa çıkabileceğimden genellikle pek emin değilimdir.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
35- Bir dorunun farkına vardığımda ilk yaptığım şeylerden biri sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.	1() 2() 3() 4() 5() 6()
NOT: 1- Hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.	
2- Kişisel bilgilerinizle ilgili kısmı mutlaka doldurunuz.	
Yardımlarınızdan dolayı çok teşekkürler....	